Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزى

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, РАМАЗОН, 29-КУН.
ШАМСИЯ, 1371 ЙИЛ, ҲАМАЛ, 13-КУН.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг рўзномаси

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган 1992 ЙИЛ 2 АПРЕЛЬ, ПАЙШАНБА, 63-СОН • 314 • НАРХИ ОБУНАЧИГА 15 ТИЙИН. СОТУВДА 1 СУМ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЯНГИ ДАВЛАТ ТАМҒАСИНИНГ ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

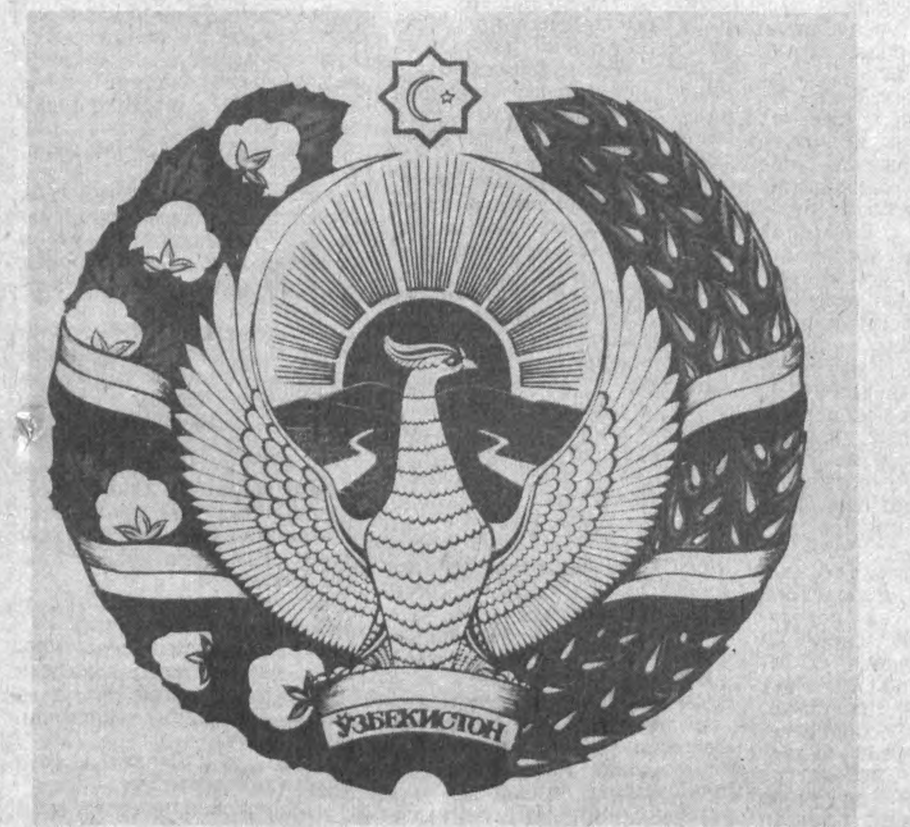

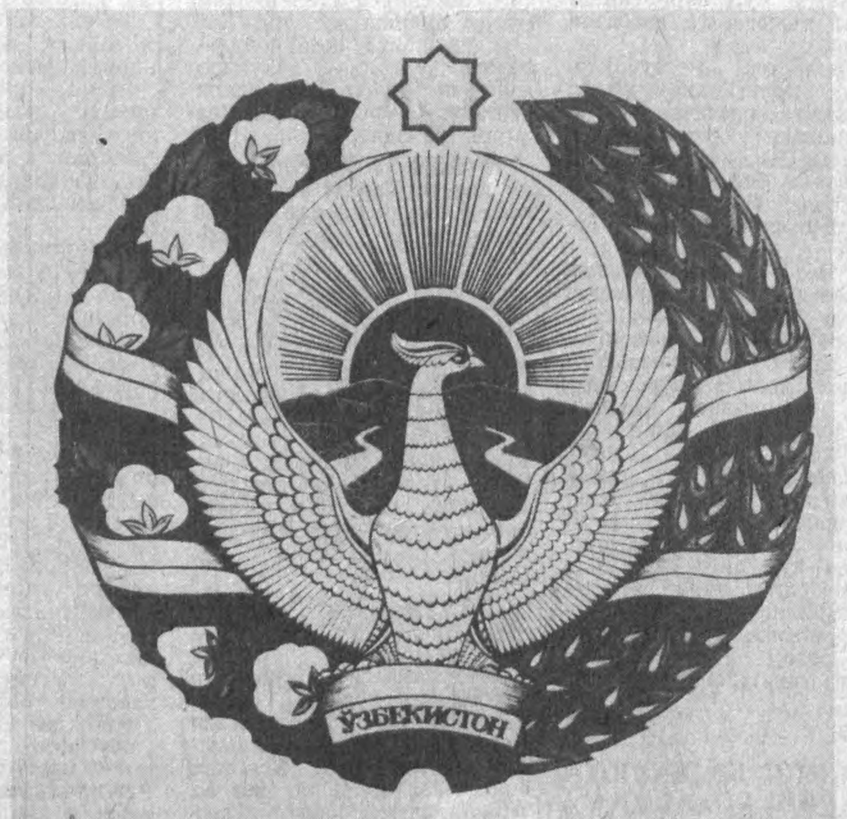

Аввало, совет даврида «герб» сўзи билан ифодалаб келинган атаманинг маъноси, моҳияти ва тарихини аниқлаб олмоғимиз керак. «Герб» атамаси немисча «ербо» сўзидан олинган бўлиб, қирол ва герцогларга мерос қилиб берилган давлатга ва мулкка эгалик белгиси ҳисобланган. Кейинчалик бу тушунчанинг маъноси кенгайиб, бизга рус тили орқали «Давлат герби» ва «герб муҳри» деган иборалар кириб келган.

Бироқ Олмонияда ҳали «герб» тушунчаси пайдо бўлмасидан кўп аср олдин, яъни бундан икки ярим минг йил муқаддам Эрондан Олтойгача улкан минтақаларни эгаллаган турк ҳоқони Ўғизхон давлатида немисча «ербо» сўзининг маъносини тўлиқ ифода этадиган «тамға» атамаси истеъмолда бўлган. Тамға ҳам маълум ҳукмдорга мерос бўлиб ўтган давлат ва мулкка эгалик белгиси ҳисобланган. XIII асрда яшаган машҳур тарихчи Рашидиддининнинг «Тарихлар мажмуаси» асарида ёзилишича, Ўғизхоннинг ўғилларидан бири Кунхон Турон улусида ҳукмрон бўлган, унинг тамғасида оқ лочин тасвирланган. Кунхоннинг укаси Тоғхон тоғлиқ ўлкаларни отасидан мерос олган. Унинг тамғасида кийик тасвирланган. Каспий денгизи бўйларида ҳукмрон бўлган Денгизхоннинг тамғасига кўк кабутар расми чизилган.

Мана шу тарихий ҳодисаларни яхши билган улуғ тилшунос олим Маҳмуд Қошғарий ўзининг бундан тўққиз юз йил бурун битилган «Девони луғати турк» асарида тамға атамасига шундай изоҳ берган: «Тамға — подшонинг ҳукмдорлик тамғаси ва муҳри». Кўриниб турибдики, бу изоҳ немисча: «ербо» сўзидан олинган «герб» атамасининг илк маъно ва мазмунига айнан мос келади.

Мирзо Улуғбек қаламига мансуб бўлган «Тўрт улус тарихи» китобида ёзилишича, XIII—XV асрлар мобайнида ҳозирги Ўзбекистон тупроғида иш юритган давлатлар савдо карвонларидан олинадиган солиқни «тамға солиғи» деб атаганлар. Олтин Ўрда давлатида ҳам «тамға солиғи» деган ибора бўлган. Бир неча аср давомида Олтин Ўрда ҳукми остида яшаган рус князлари «герб» тушунчасини «тамға» сўзи билан ифодалаб келган. Пётр 1нинг отаси Алексей Михайлович номидан ёзилган ва ҳалигача Москва яқинидаги Звенигород музейи деворида сақланиб келаётган ёрлиқда тамға солиғи «тамговый сбор» деб, туркий атама билан ифодаланган. Ҳатто бугун ҳам истеъмолда бўлган русча «таможня» сўзи аслида «тамға божи», яъни солиғи деган сўзлардан олинган. Афсуски, давлат мустақиллигимиз қўлдан кетган сўнгги асрларда «тамға» сўзи фақат «клеймо» каби тор маъноларда ишлатилиб, қадрсизланган. Сўнг унинг ўрнига «герб» атамаси киритилган.

Ҳозир эса мустақил Ўзбекистоннинг давлат тамғасини қабул қилиш жараёни «тамға» атамасининг қадимдан мавжуд бўлган кенг ва юксак маъноларини тиклаш билан қўшилиб бориши табиийдир. Чунки «тамға» сўзи «жилға», «долға» каби минг йиллардан бери халқимиз ишлатиб келаётган соф туркий сўздир.

Энди янги давлат тамғасининг кенг жамоатчилик иштирокида танлаб олинган, ўтган сессияларда Ўзбекистон халқ депутатлари томонидан муҳокама этилгандан сўнг яхши фикр ва тилакларни ҳисобга олиб, такомиллаштирилган лойиҳасига ўтамиз. Бултур ёзда Ўзбекистон Республикаси Давлат байроғи ва тамғасига танлов эълон қилингандан бери тўққиз ой вақт ўтди. Шу ойлар давомида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши эксперт комиссияси барча вилоятлардан ўнлаб мактублар, рангдор шаклларда ишланган хилма-хил лойиҳалар, таклиф ва истаклар битилган хатлар олди. Биз янги давлат тамғасини танлаш ишига ўз лойиҳалари ва фикр-мулоҳазалари билан яхши ҳисса қўшган Навоий номли Ўзбекистон Давлат мукофоти лауреати, истеъдодли рассом Б. Ф. Жалоловга, Ўзбекистон халқ депутати, наманганлик Т. Комиловга, Улуғ Ватан уруши фахрийси, қўқонлик С. Курбоновга, фарғоналик рассом И. Сатторовга, тошкентлик инженерлар А. Сатников ва Абдуллаевларга, асакалик ўқитувчи Б. Ш. Нишоновга, Қорақалпоғистон Мухтор жумҳуриятидан Е. Алласугуровга, Қирғизистоннинг Ўш вилояти, Навқат ноҳиясидан мактуб ва лойиҳа йўллаган Тўхтасин Мирзасоли ўғли ва Исроил Назар ўғлига, бошқа ўнлаб, юзлаб равшан фикрлик жонкуяр кишиларимизга миннатдорчилик билдирамиз. Чунки уларнинг давлат тамғаси танловига фаол иштирок этишлари Ўзбекистоннинг тарихий ва миллий анъаналарини, унинг ҳудудида яшаётган халқларнинг истак ва интилишларини акс эттирадиган Давлат тамғасини яратиш бўйича олиб борилган ижодий изланишларга катта ёрдам берди. Шу изланишлар оқибатида халқимиз қадимдан яхши кўрадиган Бахт Қуши — Хумо тасвир этилган лойиҳа кўпчиликнинг эътиборини ўзига тортди. Туркий тилдаги тарихий-адабий китобларда бу қуш Давлат Қуши ва Култубулғон деган номлар билан юритилган. Ўзбек эртакларида халқ қаҳрамони Рустамни етти зулматдан қутқариб, қанотида олиб учган бу қуш Семурғ деб аталган. Асли номи Хумо бўлган ва қадимий Наврўз байрами билан бирга шуҳрат қозонган бу қуш Амударё ва Сирдарё бўйларида минг йиллардан буён яшаб келаётган халқимизнинг эзгулик, тинчлик, фаровон ҳаёт ва бахт-саодат ҳақидаги орзу-истакларига жуда мос келади.

Шунинг учун Хумо тасвирланган лойиҳа Олий Кенгашимизнинг январь ойида бўлган тўққизинчи сессиясида Ўзбекистон Республикаси янги давлат тамғаси учун асос қилиб олинди. Айниқса, парвоздаги Бахт Қуши бутун Ўзбекистоннинг тоғлари, дарёлари, водийлари ва яшил боғроғларини улкан қанотлари орасига олиб учаётгандек тасвир этилганлиги кўпчиликка манзур бўлди. Шу билан бирга, сессия пайтида ҳам, ундан кейин келган мактубларда ҳам бу лойиҳанинг айрим нуқсонлари кўрсатилди. Уни такомиллаштириш учун зарур бўлган аниқ таклифлар киритилди. Шу таклифлар асосида аввалги лойиҳада Хумо боши эгик ҳолда тасвирланганн ўзгартирилди. Ҳозирги лойиҳада Хумонинг дадил кўтарилган боши ва гавҳардай порлаб турган кўзлари кишиларимизнинг миллий ифтихор туйғуларига мос тушади, деб ўйлаймиз.

Аввалги лойиҳада Бахт қушининг атрофи ҳувиллаган уйдай очиқ қолдирилгани нуқсон деб тан олинган, бу нуқсонни бартараф этишда Ўзбекистоннинг аввалги давлат тамғаси тасвирларидан ва танловга келган бошқа лойиҳаларнинг айрим фазилатларидан фойдаланиш зарур деб айтилган эди. Бугун кўпчиликнинг эътиборига тақдим этилаётган лойиҳада депутатлар ва бизга мактуб йўллаган фуқароларнинг юқоридаги каби тилаклари ҳисобга олинган.

Олий Кенгашнинг ўтган сессиясида кўпгина депутатларимиз аввалги давлат тамғасида бор бўлган дон бошоқлари ва оппоқ бўлиб очилган ғўза чаноқлари тасвирини янги тамғада ҳам гардиш тарзида бериш кераклигини таклиф қилдилар. Бундай таклифлар Олий Кенгашга келган кўпгина мактубларда ва юборилган лойиҳалар тасвирида ҳам бор. Жамоатчилик вакиллари халқимизнинг ризқу насибасини қадрлаш зарурлигини, нонни одамларимиз эъзозлаб кўзига суртиши бежиз эмаслигини, дон бошоқлари ва жаҳон бозорларида ҳар бир мисқоли 15—20 мисқол буғдойга тенг кўрилаётган пахта толаси давлат тамғасида акс этиши кераклигини айтмоқдалар.

Аввалги танловда иштирок этган учинчи лойиҳадан халқимизнинг китобат ва нақш санъатида кенг қўлланиладиган ва «мусамман» деб аталадиган саккиз қирралик шакл лойиҳанинг тепасидаги мўътабар жойга қўйилди. Саккиз қирралик мусамман ҳаётнинг кўпқиррали эканини, унинг барча қирраларини илоҳий ғоя ичдан бирлаштириб туришини, шундай бирлик бор жойда омонлик ва қутбарака бўлишини ифодалайди.

Ана шу саккиз қирралик мусамман ичига қандай тасвир бериш масаласида мунозара бўлаётганлиги учун биз иккита муқобил вариантни муҳокамага қўймоқдамиз. Биринчи вариантда саккиз қирралик мусамман ичига ой ва юлдуз тасвири жойлаштирилди.

Аммо Олий Кенгаш Раёсатининг сўнгги мажлисида Давлат тамғаси лойиҳасининг яна бир муқобил варианти берилиши мақсадга мувофиқ топилди. «Саккиз қирралик мусамман ҳам юлдуз рамзи эканини ҳисобга олиб, унинг ичига яна юлдуз ва ой тасвири туширилиши мантиққа ва анъанага мос тушмайди» деган фикр айтилди. Шу сабабли муқобил вариантда саккиз қирралик мусамман ой ва юлдуз тасвирисиз берилди.

Энди икки вариантнинг энг яхшисини танлаш кенг жамоатчилик ва халқ депутатларининг ихтиёридадир. Ўйлаймизки, тақдим этилаётган янги давлат тамғасининг муқобил лойиҳалари тўққиз ой давом этган ижодий изланишлар жараёнида хилма-хил фикрлар ҳисобига бойиб такомиллашди. Энди улардан бирини давлат герби сифатида танлаб олиш мумкин.

Ўзбекистон Фанлар академиясининг президенти — **М. С. САЛОҲИДДИНОВ**

Ўзбекистон халқ ёзувчиси — **П. Қ. ҚОДИРОВ**

Ўзбекистон Фанлар академиясининг академиги — **А. АСҚАРОВ**

Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир-аъзоси — **Б. А. АҲМЕДОВ**

Ҳурматли фуқаролар!

Ўзбекистон Республикаси Давлат гербининг лойиҳасига доир материалларни эълон қилар экан, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати учун сиз икки вариантнинг қайси бирини мақбул топганингизни билиш муҳим аҳамиятга эгадир. Сизнинг фикрингизни тўлароқ ва холис ҳисобга олиш мақсадида қуйида эълон қилинаётган анкетани тўлдириб, қуйидаги манзилгоҳга юборишингизни сўраймиз: 700008, Тошкент шаҳри, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ ГЕРБИ ЛОЙИҲАСИНИНГ ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН ВАРИАНТЛАРИНИ ТАНЛАШ БЎЙИЧА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛАРИНИНГ ФИКРИНИ БИЛИШ

АНКЕТАСИ

Фуқаронинг фамилияси, исми, отасининг исми, турар жойи (вилоят, ноҳия, шаҳар, қишлоқ, посёлка)	Мусамман (саккиз қирралик шакл) ичида яримой ва юлдуз тасвирланган вариант	Мусамман (саккиз қирралик шакл) яримой ва юлдуз тасвирисиз берилган вариант	Алоҳида фикр
	ёқлайман : қаршиман	ёқлайман : қаршиман	

Иқтидорли ёшлар — Ўзбекистон келажаги

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг ёш иқтисодчилар билан учрашуви республикамизнинг келажаги бўлган ёшларни бугунги янгиланиш, ривожланиш ишларига фаолроқ жалб қилишдек долзарб масалага бағишланди.

— Ўзбекистонни 105 давлат тан олди, — деди республика Президенти учрашув чоғида, — Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлдик. Америка Қўшма Штатлари, Англия, Германия, Хитой, Туркия каби бир қанча давлатлар билан иқтисодий алоқалар ўрнатилмоқда. Жумҳуриятимизда хорижий фирмаларнинг ишбилармонлари ўз фаолиятларини бошлаб юборишди. Аминманки, буларнинг ҳаммаси ижобий самара беради.

Шу пайтгача дунё мамлакатлари билан ҳар томонлама алоқаларни йўлга қўйишнинг имконияти ҳам, йўли ҳам бўлмаган эди, деб таъкидлади Президент. Бугун вазият ўзгарди. Энди мустақил давлат сифатида иш юритмоқдамиз. Шундай масъулиятли даврда билимли, истеъдодли, дадил ёшларимиз қанотимизга киришлари, ҳамжиҳатлик билан Ватанга хизмат қилишлари керак. Мустақиллик ўз-ўзидан бўлмайди. Айни пайтда ҳар бир қадамимиз Ҳамдўстликдаги давлатлар билан чамбарчас боғланиб қолган. 74 йил давомида муносабатларимиз бир-бирига шу қадар сингишиб кетганки, бундан бугун ёки эртага холи бўла олмаймиз. Ҳатто иш юритиш усулларигача мутелашган аҳволда. Эскича фикрлашга ўрганган раҳбар шахслар чигалроқ мушкулотга юзма-юз келсалар, уни мустақил ҳал этолмайдилар. Хато қилишдан қўрқиб, ўзларини четга оладилар. Шунинг учун ҳам ёшларга, келажагимизга суянамиз, деди И. Каримов. Биз бозор муносабатларига ёш кадрлар билан кириб боришимиз керак. Ҳозирги кунда Ўзбекистон келажагини белгилайдиган кўп идораларда раҳбарлар йўқ. Уларни синовлардан ўтган, билимли, тажрибали мутахассислар билан таъминлаш ҳам муҳим масала.

— Биз янги ҳаёт бўсағасидамиз, — деб таъкидлади Президент, — қийинчиликлар бўлади. Ташқи ва ички сиёсатни амалга оширишга жазм қилган ёшларга албатта имконият яратиб берилади. Бунда Туркия каби ривож топган давлатлар тажрибасига ҳам суянамиз.

— Мен, — деди Президент, — олдин ҳам айтган эдим, бизнинг икки қанотимиз бор, бири — бойлигимиз, иккинчиси — фидокор кишиларимиз. Қуш бир қанот билан парвоз қила олмаганидек, биз ҳам бир қанот билан уча олмаймиз.

Учрашувда иқтисодиётимизни тиклаш, ривожлантириш учун мукаммал концепиялар яратишда биз сиз каби иқтидорли ёшларнинг ғайрат-шижоати, ўткир идроки, янгиликни ҳис эта билиш қобилиятига умид қиламиз. Ўз фикри, ўз нуқтаи назарига эга бўлган ёшларни бирлаштириб, улар билан биргаликда иш бошлаш учун вазият етилди, деб алоҳида таъкидланди.

Учрашувда сўзга чиққан ёш иқтисодчи олим Анвар Йўлдошев ривожланган мамлакатлар ҳам дастлаб бугун Ўзбекистон Республикаси бошидан кечираётган аҳвол билан юзма-юз келганлигини айтди. Тадқиқотчи Туркия модели билан жумҳуриятимиз иқтисодий аҳволини чоғиштириб чиқарган хулосаларини йиғилиш аҳлига гапириб берди. Туркияда яхши самара берган хусусий қорхоналар ички имкониятларга бой бўлган жумҳуриятимизда ҳам қўл келиши мумкин.

Музокарада сўзга чиққан Илҳом Каримов, Абдулла Абдуқодиров, Наимжон Латипов, Фарҳод Мақсудов ва бошқа ёш олимларнинг фикр-мулоҳазалари ҳам эътиборга лойиқ бўлди.

Учрашувда айтилган фикр-мулоҳаза ва таклифларни пухта ўрганиб чиқиб умумлаштириш ҳамда ҳукумат идораларига муте бўлмаган, ўз низоми ва мустақил ҳисоб-китоби билан фаолият кўрсатадиган Ёш иқтисодчилар кенгашини тузиш таклиф этилди.

Учрашувда Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов, Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчилари Ш. Зиёмов, У. Азимов, республика вазирликлари ва марказий идораларининг раҳбарлари қатнашдилар.

Ў. МИРЗАЕР,
ЎзА мухбири.

РЕДАКЦИЯДАН: учрашув ҳақидаги батафсил ҳисобот рўзноманинг келгуси сонларидан бирида босилади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Кўп йиллик ижодий фаолияти, ўзбек миллий балети ва рақсини ривожлантиришдаги хизматлари, жамоат ҳаётида фаол иштироки учун Ўзбекистон Театр арбоблари уюшмаси раиси ўртоқ Бернора Раҳимовна ҚОРИЕВА Ўзбекистон Республикаси Фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 27 март.

РЕСПУБЛИКА ОЛИЙ КЕНГАШИ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Иқтисодий ислоҳот, бюджет сиёсати ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш комитетининг навбатдаги мажлиси бўлди. Унда Олий Кенгаш комитетлари раислари ва Олий Кенгаш котибияти бўлимлари ходимлари, республика вазирликлари ва идораларининг раҳбарлари, олимлар иштирок этдилар.

Мажлисда «Ўзбекистон Республикасининг халқаро молия ташкилотларига кириши тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунларининг лойиҳалари муҳокама қилинди.

Ўзбекистон Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо этиб қабул қилинганлиги муносабати билан уни халқаро молия ташкилотларига ва валюта фондига аъзо бўлиши кўзда тутилаётганлиги, шу йилнинг 10 апрелида Вашингтонда Ўзбекистоннинг иқтисодий аҳволи тўғрисидаги масала юзасидан йиғилиш ўтказиш мўлжалланаётганлиги мажлисда маълум қилинди. Депутатлар қонунларнинг лойиҳалари юзасидан ўз фикр ва мулоҳазаларини айтиб, уларни асосан маъқулладилар. Лойиҳалар қараб чиқиш учун Олий Кенгаш Раёсати муҳокамасига, сўнгра эса Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг навбатдаги сессияси кун тартибига киритишга тавсия этилди.

Мажлисда комитет фаолиятига оид масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Мажлисда Ўзбекистон Президентининг давлат маслаҳатчиси Ш. С. Зиёмов қатнашди.

(ЎзА).

УЛУҒ ШОИРНИНГ КАТТА МАЪРАКАСИ

Ажойиб сўз устаси, самимий шеърияти билан неча асрлардан бери дилларни ром этиб келаётган Бобораҳим Машраб Ўрта Осиёдагина эмас, Шарқ мамлакатларида ҳам маълум ва машҳурдир.

Ўзбек халқининг табаррук фарзанди Машраб таваллудининг 350 йиллигини кенг нишонлаш учун нималар қилинаётир?

Бобораҳим Машраб юбилейини ўтказиш ҳукумат комиссиясининг мажлиси ана шу масалага бағишланди. Унда республика маданият ва алоқа вазирликлари, давлат матбуот комитети, ижодий уюшмалар, Ўзбекистон Фанлар академиясининг Навоий номли Адабиёт илмгоҳи, Шарқшунослик илмгоҳи, қўлёзмалар илмгоҳининг раҳбарлари, Тошкент шаҳар ва Наманган вилоятининг вакиллари қатнашдилар.

Мажлисни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Э. Самандаров олиб борди.

Республикамизда, хусусан Тошкентда ва Машраб туғилган Наманган шаҳрида катта тайёргарлик ишлари олиб борилаётганлиги мажлисда алоҳида таъкидланди. Машрабга бағишланган тантаналар мустақиллигимизнинг яна бир кўриги бўлади. Пойтахтимизнинг Сирғали районидаги 101-кутубхонага, Октябрь районида қурилаётган янги мактабларнинг бирига Бобораҳим Машраб номи берилади. «Комсомол 60 йиллиги» кинотеатри энди Машраб номи билан аталади. Шунингдек метрополитеннинг бунёд этилаётган Юнусобод йўлидаги бекатларининг бирига ҳам шоир номи қўйилади.

Наманганда шоир номи билан аталувчи истироҳат боғи бунёд этилди. Бу ерда унинг ҳайкали ўрнатилади. Бобораҳим Машраб музейи очилади.

Мажлисда сўзга чиққан вазирликлар, ижодий уюшмаларнинг раҳбарлари, адабиёт, шарқшунослик, қўлёзмалар илмгоҳларининг вакиллари шоир туғилган куннинг кенг кўламда нишонланиши олдидан қилинаётган ишлар ҳақида ахборот беришди.

Театрларда Бобораҳим Машрабга бағишланган асарлар кўрсатилади. Ҳозирнинг ўзида ҳужжатли фильм тайёрлаб қўйилди.

Мажлисда ана шу катта маърака муносабати билан бошланган ишларни янада жадаллаштириш зарурлиги айтилди.

Бобораҳим Машраб таваллудининг 350 йиллиги тантаналарига Туркия ва Шинжондан, Афғонистондан, қўшни мустақил давлатлар — Тожикистон, Туркманистон, Қирғизистон, Қозоғистондан, шунингдек Озарбойжондан меҳмонлар таклиф этилади.

22 май куни Тошкентда Бобораҳим Машраб ижодига бағишланган илмий анжуман ўтказилади, кечқурун эса Навоий номли театрда тантанали кеча бўлади. Тантаналар 23 май куни Наманганда давом эттирилади.

(ЎзА).

ВИЛОЯТ КЕНГАШИ СЕССИЯСИ

Куни кеча XXI чақириқ халқ депутатлари Наманган вилоят кенгашининг XI сессияси бўлиб ўтди. Унда «Ўзбекистон Республикасининг маҳаллий ҳокимият идораларини қайта ташкил этиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни асосида вилоят ҳокимиятининг тузилиши ва штатлари хусусидаги масала кўриб чиқилди. Шунингдек вилоят ҳокимининг ўринбосарлари ҳам депутатлар тасдиғидан ўтдилар.

Сессияда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков, Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчиси М. Б. Умрзоқов иштирок этишди.

Р. ИРИСОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЖУРНАЛИСТЛАРГА МУКОФОТЛАР

Журналистлар уюшмалари конфедерацияси мукофоти учун 1991 йилги энг яхши журналистик ишлар ижодий танлови якунланди. Собиқ Иттифоқнинг ана шундай мукофотга сазовор бўлган бир гуруҳ қаламкашлари орасида Ўзбекистон Республикаси Миллий ахборот агентлиги директорининг собиқ ўринбосари, ҳозир «Халқ сўзи» ва «Народное слово» рўзномалари бош муҳаррири вазифасини бажариб турган Анвар ЖЎРАБОЕВ ҳам бор.

Ҳамкасбимизни юксак мукофот билан қутлаймиз, унга янги ижодий парвоз тилаймиз.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИ

ЛОЙИҲА

ВАЛЮТАНИ ТАРТИБГА СОЛИШ ТЎҒРИСИДА

Ушбу қонун ички хўжалик обороти ва халқаро кредит, ҳисоб-китоб муносабатларида валюта операцияларини амалга ошириш принципларини, валютани тартибга солиш ва валюта ресурсларини бошқаришда давлат идораларининг ваколатларини, юридик ва жисмоний шахслар ҳамда хорижий давлатларнинг валюта бойликларига эгалик қилиш, улардан фойдаланиш ва уларни тасарруф этишдаги ҳуқуқлари ва бурчларини, валютани назорат қилиш асосларини ва валютани тартибга солиш тўғрисидаги қонунларни бузганлик учун жавобгарликни белгилаб беради.

I БУЛИМ. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. **Асосий тушунчалар**

1. Ўзбекистон Республикасининг пул бирлиги сўмдир. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши миллий пул бирлигини муомалага киритиш ҳамда унинг номини белгилаб беришга ҳақлидир.

2. Валюта бойликлари жумласига қуйидагилар киради:

чет эл валютаси;

қимматли қоғозлар — чет эл валютасидаги фондли қимматли қоғозлар (акциялар, облигациялар ва бошқалар);

чет эл валютасидаги тўлов ҳужжатлари (чеклар, векселлар, аккредитивлар ва бошқалар);

қимматбаҳо металлар — ҳар қандай кўриниш ва ҳолатдаги олтин, кумуш, платина ҳамда платина гуруҳига кирувчи металлар (палладий, иридий, родий, рутений ва осмий), шундай металлардан ишланган заргарлик буюмлари ва бошқа рўзғор буюмлари ҳамда уларнинг парчалари бундан мустасно;

тарашланмаган ва тарашланган кўринишдаги табиий қимматбаҳо тошлар (олмос, бриллиант, зумрад, қизил ва оқ ёқут, шунингдек марварид), ана шу тошлардан ишланган заргарлик ва бошқа рўзғор буюмлари ҳамда уларнинг парчалари бундан мустасно.

3. Чет эл валютаси — тегишли ажнабий давлат ҳудудида муомалада бўлган ва қонуний тўлов воситаси ҳисобланган банкнот кўринишдаги чет эл пул белгилари, шунингдек муомаладан чиқарилган ёки чиқарилаётгану, аммо муомалада юргани билан алмаштирилиши лозим бўлган чет эл пул белгилари; счётларда ва омонатларда бўлган хорижий давлатларнинг пул бирликларидаги ва халқаро ҳисоб-китоб бирликларидаги маблағлар.

4. Ўзбекистон Республикасида муқим турар жойи бўлган, шу жумладан вақтинча хорижда турган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, чет эл фуқаролари, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги таркибига кирувчи давлатларнинг фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар;

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган, Ўзбекистон Республикасида рўйхатдан ўтказилган юридик шахслар, шу жумладан чет эл инвестицияси иштирокидаги корхоналар;

Ўзбекистон Республикасининг хориждаги иммунитетга ва дипломатия имтиёзларига эга бўлган дипломатия, савдо ва бошқа расмий ваколатхоналари, шунингдек Ўзбекистон Республикаси корхона ва ташкилотларининг чет элдаги хўжалик ёки бошқа тижорат фаолияти билан шуғулланмайдиган ўзга ваколатхоналари резидент ҳисобланади.

5. Хорижда муқим турар жойи бўлган, шу жумладан вақтинча Ўзбекистон Республикасида турган Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари, ажнабий фуқаролар, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги таркибига кирувчи давлатларнинг фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар;

хорижда жойлашган, ажнабий давлатнинг қонунларига мувофиқ ташкил этилган ва шу қонунлар асосида фаолият кўрсатувчи юридик шахслар, шу жумладан Ўзбекистон Республикасининг корхона ва ташкилотлари иштирокидаги юридик шахслар;

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган, иммунитетга ва дипломатия имтиёзларига эга бўлган чет эл дипломатия, савдо ва бошқа расмий ваколатхоналари, халқаро ташкилотлар ва уларнинг шўъбалари, шунингдек хўжалик ёки бошқа тижорат фаолияти билан шуғулланмайдиган ўзга ташкилот ва фирмаларнинг ваколатхоналари норезидент бўлишлари мумкин.

6. Валюта операциялари — бу:

эгалик ҳуқуқининг валюта бойликларига ўтиши билан;

ташқи иқтисодий фаолиятни амалга оширишда чет эл валютасидан, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг пул бирлигидан тўлов воситаси сифатида фойдаланиш билан;

валюта бойликларини хориждан Ўзбекистон Республикасига олиб кириш ва жўнатиш ҳамда Ўзбекистон Республикасидан хорижга олиб чиқиш ва жўнатиш, шунингдек халқаро кўламда пул ўтказиш ишларини амалга ошириш билан боғлиқ операциялардир.

7. Валюта операциялари жорий операцияларга ва капиталнинг ҳаракати билан боғлиқ бўлган операцияларга бўлинади.

Жорий валюта операциялари деганда:

валюта бойликларининг олди-соттиси, интеллектуал мулкка бўлган ҳуқуқни амалга ошириш билан боғлиқ бўлиб, ҳисоб-китоблари тўлов муддатини кечиктирмаслик шарти билан амалга ошириладиган, заём маблағлари берилиши ёки жалб этилишини назарда тутмайдиган операциялар;

банк омонатлари, кредитлари, инвестициялар ва бошқа молия операцияларидан маблағлар, фоизлар, дивидендлар ва ўзга даромадларни хорижга ва хориждан ўтказиш;

савдо билан боғлиқ бўлмаган маблағларни, шу жумладан иш ҳақи, нафақа, алимент, мерос пулларни ўтказиш ва шуларга ўхшаш бошқа операциялар тушунилади.

Капитал ҳаракати билан боғлиқ валюта операциялари;

инвестицияларни, шу жумладан қимматбаҳо қоғозларни сотиб олиш ва сотишни;

кредитлар бериш ва олишни;

маблағларни жалб этиш ҳамда уларни счётларга ва омонатларга қўйишни;

тўлов ёки эгалик ҳуқуқи муайян муддатдан кейин валюта бойликларига ўтадиган молиявий операцияларни ўз ичига олади.

2-модда. **Ўзбекистон Республикаси пул бирлиги билан бўладиган операциялар**

1. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ягона қонуний тўлов воситаси бўлган Ўзбекистон Республикаси пул бирлигининг харид қобилиятини мустаҳкамлашга қаратилган ягона пул-кредит сиёсати ўтказилади.

2. Резидентлар ўртасидаги муносабатларда Ўзбекистон Республикасининг пул бирлиги ҳар қандай талаб ва мажбуриятларнинг тўлови учун чеклашларсиз қабул қилинади.

3. Ўзбекистон Республикасининг пул бирлиги, башарти унинг манбаи хориждан Ўзбекистон Республикасига олиб келинган ёки ўтказилган ва Ўзбекистон Республикасининг ўзида қонуний асосда олинган чет эл валютасидаги маблағлардан иборат бўлса, норезидентларнинг мулкий объекти бўлиши мумкин.

4. Норезидент юридик шахслар ўртасида валюта операцияларини, шунингдек ҳар қандай битимларни амалга оширишда Ўзбекистон Республикасининг пул бирлигида олиб бориладиган ҳисоб-китоблар тартибини ва бу юридик шахсларнинг Ўзбекистон Республикаси пул бирлигида банк муассасаларида счётлар очиши тартибини Ўзбекистон Республикаси Давлат банки белгилайди.

Мазкур ҳолларда Ўзбекистон Республикаси пул бирлигидан фойдаланиб битимлар тузиш ва ҳисоб-китобларни амалга ошириш чоғида Ўзбекистон Республикаси Давлат банки белгилаган тартиб бузилган бўлса, улар ҳақиқий эмасдир.

5. Норезидентларга Ўзбекистон Республикаси банкларида Ўзбекистон Республикаси пул бирлигидаги счётлар Ўзбекистон Республикаси Давлат банки белгилаган тартибда очилиши мумкин.

6. Резидентлар ва норезидентларнинг хориждан Ўзбекистон Республикасига, шу билан бирга Ўзбекистон Республикасидан хорижга Ўзбекистон Республикаси пул бирлигини ва бу бирликда ифодаланган қимматли қоғозларни олиб кириши ва юбориши, шунингдек олиб чиқиши ва жўнатишига йўл қўйилмайди, Ўзбекистон Республикаси Давлат банки назарда тутган ҳоллар бундан мустаснодир.

3-модда. **Ўзбекистон Республикаси ҳудудида чет эл валютасида амалга ошириладиган операциялар**

1. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида чет эл валютасидаги операцияларни, шу жумладан чакана савдо ва хизмат кўрсатиш соҳасидаги операцияларни амалга ошириш, шу билан бирга валюта операцияларини амалга оширишда чет эл валютасидаги тўлов ҳужжатларидан фойдаланиш тартибини Ўзбекистон Республикаси Давлат банки белгилайди.

2. Резидент бўлган жисмоний шахсларга Ўзбекистон Республикасида чет эл валютасида иш ҳақи ва бошқа рағбатлантириш тўловларини тўлаш тақиқланади. 1-моддада (3-банднинг 3-қисми) санаб ўтилган резидентлар, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Давлат банки белгилаган ҳоллар бундан мустаснодир.

4-модда. **Ўзбекистон Республикаси пул бирлигининг чет эл валютасига нисбатан курси**

Ўзбекистон Республикаси пул бирлигининг чет эл валютасига нисбатан курсини аниқлаш тартибини Ўзбекистон Республикаси Давлат банки белгилайди.

5-модда. **Ўзбекистон Республикасининг валюта бозори**

1. Чет эл валютасининг олди-сотди операциялари валюта бозорида бўлади.

2. Ўзбекистон Республикаси Давлат банки назорати остида фаолият кўрсатадиган Республика валюта биржаси асосий валюта бозори ҳисобланади.

Валюта бозоридаги операциялар вакил қилинган банклар орқали чет эл валютасининг Ўзбекистон Республикаси пул бирлигига нисбатан бўлган, талаб ва таклифларнинг кундалик нисбати асосида қарор топадиган бозор курси бўйича амалга оширилади.

II БУЛИМ. ВАЛЮТАНИ ТАРТИБГА СОЛИШ ВА ВАЛЮТА РЕСУРСЛАРИНИ БОШҚАРИШ СОҲАСИДА ҲОКИМИЯТ ИДОРАЛАРИНИНГ ВАКОЛАТЛАРИ, МОЛИЯ ВА БАНК ТИЗИМИНИНГ ВАЗИФАЛАРИ

6-модда. **Валюта муносабатлари соҳасида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ваколатлари**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши валюта сиёсатининг ва валюта курси сиёсатининг қоидаларини белгилаб беради, валютани тартибга солиш ва назорат этиш соҳасида қонун ҳужжатларини қабул қилади, Ўзбекистон Республикасининг ташқи давлат қарзлари лимитини ва Ўзбекистон Республикаси бюджетидан хорижий давлатларга бериладиган давлат кредитларининг ва бошқа иқтисодий ёрдамнинг энг кўп миқдорини белгилаб беради, валюта муносабатлари соҳасида ҳокимият ва бошқарув идораларининг ваколатларини белгилайди.

7-модда. **Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг валюта муносабатлари соҳасидаги ваколатлари**

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ўзига берилган ваколатлар доирасида Ўзбекистон Республикаси бюджетининг валюта маблағларини таркиб топтиради, тасарруф этади ҳамда улардан фойдаланишни назорат қилади.

8-модда. **Ўзбекистон Республикаси Давлат банкининг валюта муносабатлари соҳасидаги вазифалари**

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат банки давлат йўли билан валютани тартибга солиб турувчи ва банк назорати идорасидир.

2. Ўзбекистон Республикаси Давлат банки ўз ваколатлари доирасида:

валюта ресурсларини шакллантиради ҳамда ўз балансида бўлган валюта ресурсларини бошқаради;

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида чет эл валютаси муомала қиладиган соҳани ва муомала қилиш тартибини белгилаб қўяди;

валюта бозорида чет эл валютаси олди-соттиси юзасидан банклараро операцияларни ўтказиш тартибини ўрнатади;

валюта операцияларининг барча турларини ўтказади;

Ўзбекистон Республикасининг валюта бозорини тартибга солиб туради;

белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси пул бирлиги курсини мустаҳкамлаш мақсадида фойдаланиладиган валюта ресурсларини таркиб топтиради;

тижорат банкларига вакил қилинган банк мақомини бериб, уларга валюта бойликлари билан банк операцияларини амалга ошириш ва валюта операциялари бўйича чет эл валютасида ҳисоб-китоб қилишда банк хизмати кўрсатиш учун лицензиялар беришнинг, шунингдек республика валюта биржасига валюта бойликлари билан савдо операцияларини ўтказиш учун лицензиялар беришнинг умумий қоидаларини белгилайди, лицензияларни беради ҳамда вакил қилинган банклар ва республика валюта биржаси фаолияти устидан назоратни амалга оширади;

валюта операциялари бўйича ҳисобга олишнинг, ҳисоботларнинг ягона шаклларини белгилайди;

қабул қилинган халқаро қоидалар бўйича валюта-молия операциялари тўғрисида статистика маълумотларини эълон қилиб боради.

3. Ўзбекистон Республикаси Давлат банки вакил қилинган банклар рўйхатини олиб боради ва эълон қилиб туради. Вакил қилинган банк ўз вазифаларини виждонан бажармаган тақдирда Ўзбекистон Республикаси Давлат банки қонунларида кўзда тутилган ҳолларда валюта бойликлари билан операцияларни амалга ошириш ва чет эл валютасида ҳисоб-китоб қилишда банк хизмати кўрсатиш учун берилган лицензияни қайтариб олишга ҳақлидир.

9-модда. **Вакил қилинган банклар ва уларнинг вазифалари**

1. Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий фаолият миллий банки ўз мақомига кўра вакил қилинган банк ҳисобланади.

2. Валюта операциялари юритишга Ўзбекистон Республикаси Давлат банкидан лицензия олган тижорат банклари ҳам вакил қилинган банклар ҳисобланади.

Вакил қилинган банкларга мижозларнинг валюта тўғрисидаги қонунларга риоя этишлари устидан ва ўтказган операциялари тўғрисида ҳисобот тақдим этишлари устидан назорат қилиб бориш вазифаси юклатилади.

III БУЛИМ. ВАЛЮТА БОЙЛИКЛАРИГА ЭГА БУЛИШ, УЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ВА УЛАРНИ ТАСАРРУФ ЭТИШ ТАРТИБИ

10-модда. **Валюта бойликларига эгалик ҳуқуқи**

1. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида валюта бойликлари резидентларнинг ҳам, норезидентларнинг ҳам мулки бўлиши мумкин.

2. Давлат валюта бойликларига эгалик ҳуқуқини мулкнинг бошқа объектлари сингари кафолатлайди ва ҳимоя қилади.

11-модда. **Ўзбекистон Республикаси Давлат банкининг валюта ресурсларини таркиб топтириш ва улардан фойдаланиши**

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат банки Ўзбекистон Республикаси пул бирлигининг харид қобилиятини барқарор сақлаб туриш, республика халқ хўжалиги тармоқларининг кредит ресурсларига бўлган талаб-эҳтиёжларини қондириш мақсадида чет эл валютасидаги маблағлар ва бошқа валюта бойликлари кўринишидаги валюта ресурсларини тўплайди.

2. Ўзбекистон Республикаси Давлат банкининг валюта ресурслари:

республика бюджетига даромаддан тўланган солиқнинг чет эл валютасидаги қисми ва Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши белгилаган миқдорда чет эл валютасидаги бошқа тўловлар;

республика валюта бозорларида ва чет элларда сотиб олинган чет эл валютаси, бошқа манбалар ҳисобига таркиб топади.

12-модда. **Корхона ва ташкилотларнинг валюта маблағларини ташкил топтириш ва ишлатиш**

1. Корхона ва ташкилотларнинг валюта маблағлари:

ташқи иқтисодий фаолиятдан тушган валютадан;

Ўзбекистон Республикаси валюта бозоридан сотиб олинган валютадан;

валюта кредитлари кўринишида, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Қонунларига зид келмайдиган бошқа шаклларда олинадиган маблағлардан ташкил топади.

2. Корхона ва ташкилотларнинг валюта маблағлари вакил қилинган банкларнинг валюта счётлари ва омонатларида сақланади ҳамда улар томонидан мустақил равишда фойдаланилади.

3. Корхона ва ташкилотлар қўшма дастурларни амалга ошириш учун ўзларининг валюта маблағларини ихтиёрий равишда пай асосида бирлаштиришга ҳақлидирлар.

13-модда. **Жисмоний шахсларнинг валюта маблағлари**

Резидентлар ва норезидентлар бўлмиш жисмоний шахслар ўз мулкида Ўзбекистон Республикасига чет эллардан олиб келинган, ўтказилган ёки юборилган, ушбу Қонунга зид бўлмаган тартибда Ўзбекистон Республикаси ҳудудида олинган ёки сотиб олинган валюта бойликлари бўлишига, бу бойликларни вакил қилинган банклардаги счётларда ёки омонатларда сақлаш ҳамда қонунларда тақиқланмаган аниқ мақсадларда фойдаланишга ҳақлидир.

IV БУЛИМ. ВАЛЮТА МУНОСАБАТЛАРИ СУБЪЕКТЛАРИНИНГ ОПЕРАЦИЯЛАРНИ ЧЕТ ЭЛ ВАЛЮТАСИДА АМАЛГА ОШИРИШИ

14-модда. **Юридик шахслар бўлмиш резидентларнинг валюта операцияларини амалга ошириш тартиби**

1. Юридик шахслар бўлмиш резидентлар ўзларига тегишли бўлган маблағлардан ишлаб чиқариш ва ўз меҳнат жамоаларини ижтимоий-маданий ривожлантириш мақсадларида ҳамда Ўзбекистон Республикаси қонунларига зид бўлмаган бошқа мақсадларда мустақил равишда фойдаланишлари мумкин.

2. Юридик шахслар бўлмиш резидентлар Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган тартибда ва миқдорда республика ва маҳаллий бюджетга чет эл валютасида солиқ тўлайдилар.

3. Юридик шахслар бўлмиш резидентларнинг ташқи иқтисодий фаолиятдан тушган валюта маблағлари Ўзбекистон Республикасидаги вакил қилинган банкларда уларнинг счётларига, башарти Ўзбекистон Республикаси Давлат банки бошқача тарзда сақлашга рухсат этмаган бўлса, мажбурий равишда ўтказилади.

15-модда. **Резидентлар бўлмиш жисмоний шахсларнинг валюта операцияларини амалга ошириши**

1. Резидентлар бўлмиш жисмоний шахсларнинг Ўзбекистон Республикасига чет эл валютасини ва бошқа валюта бойликларини божхона қоидаларига риоя этган ҳолда чет элдан олиб келишлари, ўтказишлари, юборишлари чегараланмайди.

2. Резидентлар бўлмиш жисмоний шахсларнинг чет эл валютасидаги маблағлари, шу жумладан улар Ўзбекистон Республикаси ҳудудида қонуний равишда олган валюта маблағлари вакил қилинган банклардаги валюта счётларига эркин равишда ўтказилиши керак.

3. Резидентлар бўлмиш жисмоний шахслар чет эл валютасидаги ўз маблағларини, шу жумладан вакил қилинган банкларнинг счётларидаги маблағларини Ўзбекистон Республикасининг пул бирлигида вакил қилинган банкка сотишлари, шунингдек божхона қоидаларига риоя қилган ҳолда Ўзбекистон Республикасидан олиб чиқишлари ёки жўнатишлари мумкин.

4. Резидентлар бўлмиш жисмоний шахслар хорижда чет элда валютада счётлар ва омонатлар очишларига ва уларда валюта маблағларини сақлашларига бу резидентларнинг хорижда бўлиш даврида йўл қўйилади, бошқа ҳолларда эса бу иш Ўзбекистон Республикаси Давлат банки белгилаган тартибда олиб борилади.

5. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида резидентлар бўлмиш жисмоний шахслар, шунингдек жисмоний шахслар, резидентлар ва норезидентлар ўртасида валюта бойликлари билан боғлиқ битимларни тузиш тақиқланади, қуйидаги ҳоллар эса бундан мустасно:

Ўзбекистон Республикаси валюта бозорида валюта бойликларини олиш-сотиш;

валюта бойликларини давлатга, хайрия фондлари ва ташкилотларига тортиқ сифатида бериш;

валюта бойликларини эрига (рафиқасига) ва яқин қариндошларига тортиқ қилиш;

валюта бойликларини васият қилиб қолдириш ёки уни мерос ҳуқуқи асосида олиш;

коллекция тўплаш мақсадида алоҳида чет эл пул белгиларини ва танга пулларини, шу жумладан қимматбаҳо металлардан тайёрланган танга пулларни қонунларда белгилаб қўйилган тартибда сотиб олиш, сотиш ва айирбошлаш.

6. Резидентларнинг чет эл валютасини ва бошқа валюта бойликларини олиб чиқиб кетишига божхона қонунлари талабларига риоя этилган тақдирда йўл қўйилади.

16-модда. **Юридик шахслар ва норезидент фуқароларнинг валюта операцияларини амалга ошириш тартиби**

1. Юридик шахслар ва норезидент фуқаролар валюта бойликларини ҳеч бир тўсқинликсиз чет элдан Ўзбекистон Республикасига олиб келишлари, ўтказишлари ва юборишлари, башарти шу валюта бойликлари аввал чет элдан Ўзбекистон Республикасига олиб келинган, ўтказилган ва юборилган ёки Ўзбекистон Республикаси ҳудудида қонуний асосда сотиб олинган бўлса, шунингдек чет элга олиб кетишлари, ўтказишлари ва жўнатишлари мумкин.

2. Юридик шахслар ва норезидент фуқароларнинг божхона қоидаларига риоя этган ҳолда Ўзбекистон Республикасига ўтказилган ёки олиб келинган чет эл валютасидаги маблағлари ёки юридик шахслар ва норезидент фуқаролар белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси ҳудудида сотиб олган валюта маблағлари вакил қилинган банкларнинг счётларига ва омонатларига эркин равишда ўтказилиши керак ҳамда чекланмаган миқдорда вакил қилинган банклар орқали хорижга ўтказилиши ёхуд Ўзбекистон Республикасидан чет элга олиб кетилиши мумкин.

3. Норезидент юридик шахслар валюта операцияларини, шу жумладан валюта бойликлари олди-соттисини фақат вакил қилинган банклар орқали амалга оширишлари мумкин.

4. Норезидент жисмоний шахслар валюта операцияларини, шу жумладан валюта бойликларининг олди-соттисини вакил қилинган банклар орқали ҳам, нақд пул билан ҳисоб-китоб қилиш усулида алмаштириш бўлимлари орқали ҳам амалга оширишлари мумкин.

5. Юридик шахслар ва норезидент жисмоний шахсларнинг чет эл валютасини вакил қилинган банкка ёки алмаштириш бўлимларига сотиши натижасида олган Ўзбекистон Республикаси пул бирлигидаги маблағлари яна вакил қилинган банкка ёки алмаштириш бўлимига чет эл валютасида сотилиши, сотишдан тушган пул эса ҳеч қандай тўсқинликсиз хорижга ўтказилиши ёхуд олиб чиқиб кетилиши мумкин.

17-модда. **Валюта назоратининг мақсад ва йўналишлари**

Валюта назоратининг мақсади валюта бойликлари билан боғлиқ операцияларни амалга ошириш вақтида валюта қонунларига риоя этилишини таъминлашдан иборатдир.

Назоратнинг асосий йўналиши:

амалга оширилаётган операцияларнинг амалдаги валюта қонунларига тўғри келишини ва шу иш учун керакли рухсатномалар бор-йўқлигини;

резидентлар Ўзбекистон Республикаси бюджетига чет эл валютасида солиқ ва бошқа тўловлар тўлаш бўйича мажбуриятларини қандай бажараётганини;

республика бюджетидан ажратиладиган валюта маблағларидан мўлжалланган аниқ мақсад йўлида ва қанчалик самарали фойдаланилаётганлигини;

чет эл валютасидаги тўловларнинг асослилигини;

валюта операциялари бўйича ҳисобга олиш, ҳисобот ва ҳужжатларнинг тўғри ва холис бўлишини текширишдан иборат.

18-модда. **Давлат валюта назорати идоралари**

Валюта қонунларига риоя этилиши ва давлат бюджетдан ажратган валюта маблағлари мўлжалланган аниқ мақсад йўлида ишлатилиши устидан назоратни Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги амалга оширади.

Бюджетга чет эл валютасида солиқ ва бошқа тўловлар вақтида ва тўлиқ тўланишини Ўзбекистон Республикасининг давлат солиқ идоралари назорат қилади.

Вакил қилинган банклар, республика валюта биржаси амалга оширадиган валюта операцияларининг қонунийлиги устидан назоратни Ўзбекистон Республикаси Давлат банки амалга оширади. Вакил қилинган банклар ўз ваколатлари доирасида валюта назоратини амалга оширадилар.

V БУЛИМ. ВАЛЮТА ОПЕРАЦИЯЛАРИ ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТ ВА ВАЛЮТА ҚОНУНЛАРИНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК

19-модда. **Валюта операциялари тўғрисидаги ҳисобот**

Валюта операциялари тўғрисидаги ҳисоботларнинг турлари, шакллари ва уларни тақдим этиш муддатларини Ўзбекистон Республикаси Давлат банки белгилайди. Валюта операциялари тўғрисида ҳисобот тақдим этмаслик бундай ҳисоботни вақтида тақдим этмаслик ёки чала ҳолда тақдим этишга валюта қонунларини бузиш деб қаралади.

20-модда. **Валюта қонунларини бузганлик учун жавобгарлик**

Ушбу Қонуннинг қоидаларини ҳамда бу Қонунни ижро этиш мақсадида чиқариладиган норматив ҳужжатларни бузганлик учун айбдорлар Ўзбекистон Республикаси қонунларига биноан граждан-ҳуқуқий, маъмурий ва жиноий жавобгарликка тортилади.

21-модда. **Давлат валюта назорати ваколатли идораларининг жавобгарлиги**

Валюта бойликлари эгаларига нисбатан ноқонуний хатти-ҳаракатлар содир этган давлат валюта назоратининг ваколатли идоралари ва уларнинг мансабдор шахслари валюта бойликлари эгалари олдида Ўзбекистон Республикаси қонунларига биноан жавоб берадилар.

Ўз таклиф ва мулоҳазаларингизни шу йил 15 апрелга қадар қуйидаги манзилга юборишингизни сўраймиз. Тошкент шаҳри, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши, Иқтисодий ислоҳот, бюджет сиёсати ва маҳаллий ўзини-ўзи бошқариш комитети.
Телефонлар: 39-85-75, 39-82-83.

СИЁСАТШУНОСЛИКДАН ҚЎЛЛАНМА

Жамият ривожида сиёсий манфаатлар ва сиёсий қарашлар ўртасидаги зиддиятлар ҳам алоҳида ўрин тутади. Айниқса кўп партияли жамиятларда сиёсий мусоҳаба авжга чиқади. Сиёсий мунозараларда, зиддиятларни бартараф этишда сиёсий маданиятнинг аҳамияти катта.

Сиёсий манфаатлар ва уларни ҳимоя қилувчи сиёсий партияларнинг вужудга келиши, уларнинг тузилиши ва ривожланиш хусусиятлари, партияларнинг яшаш шакли ҳақидаги масалаларни сиёсатшунослик фани ўрганади. Бир партия манфаатининг юқори кўтарувчи, унинг қарорларини илоҳийлаштирувчи тоталитар тузум шароитида кўп партияларнинг бир давлат миқёсида ёнма-ён яшаш мумкинлигини тасдиқловчи сиёсатшунослик фани ва унинг хулосаларини тан олишга йўл бекитилган эди. Бугунги кунда бу фан ҳам ниҳоят олийгоҳларга кириб келди. Ҳозирча бу соҳада дарсликлар йўқ, айниқса ўзбек тилида. Бу соҳадаги етишмовчиликни тўлдиришга жумҳуриятимиздаги кўпчилик олийгоҳлар ва уларда иш олиб бораётган ўқитувчи ва олимлар бел боғлашган. Яқинда 2-Тошкент давлат тиббиёт олийгоҳининг фалсафа ва давлат ҳуқуқи кафедрасининг мудири, фалсафа фанлари номзоди, доцент Ўрол ОБИЛОВнинг «Сиёсатшунослик асослари» номли ўқув қўлланмасини жумҳуриятимиз биринчи бўлиб ўзбек тилида нашр этиб, юқорида қайд этилган етишмовчиликни озгина бўлса-да, тузатишга ҳисса қўшди. Унда сиёсатшуносликнинг асосий қоидалари, тушунчалари баён этилган. Бу китоб айниқса олий ўқув юртлари талабалари ва ўқитувчилари учун сиёсатшуносликдан қимматли қўлланма бўлиб хизмат қила олади. Китобга миллатлараро муносабатларнинг долзарб муаммоларига бағишланган махсус курс ҳам илова қилинган. Унда миллий масаланинг умумжаҳон тажрибалари, оила ва турмуш муаммолари махсус таҳлил этилгандир.

Баён этилган сиёсатшунослик муаммолари назарий ва миллий жиҳатдан пухта асосланган. Муаллифнинг китобда келтирган мулоҳазалари, хулосалари мантиқий мукаммалликка эга.

Ғафур ШЕР МУҲАММАД.

ИЖАРАЧИЛАР КЎПАЙДИ

НУРОТА тоғ тизмаси этагида 10—15 минг гектар ер узоқ йиллар яйлов ўрнида фойдаланиб келинди. Аслини олганда яйловга ярамас, баҳор ёмғири баҳонасида бир марта ўт битар, кейин тап-тақир бўлиб ётарди. Бир-икки йилдан буён бу ерларни Фориш районидаги Карл Маркс номли давлат хўжалиги деҳқонлари ижарага ола бошлашди. Ҳозирча уларга уч минг гектар сотилди. Бу ерларга режа бўйича лалми нўхат, кунгабоқар, қовун-тарвуз, оқ жўхори, кунжут экилади.

Ҳасанбой БОТИРОВ.

● **ТЕРМИЗ** давлат педагогика институти базасида Давлат университети ташкил топган эди. Унинг кундузги ва сиртқи бўлимларида етти ярим мингдан ортиқ йигит-қизлар таълим олишаяпти. Уларга 380 ўқитувчи-профессорлар таълим беришади.

СУРАТДА: металлни қайта ишлаш лабораториясида амалий машғулот олиб борилмоқда.

И. ҲОЖИЕВ олган сурат. (**ЎзА**).

Ўзбекистон: иқтисодиёт қирралари

● ФАРҒОНА вилоятининг Риштон районидаги Мамадали Тожибоев номли жамоа хўжалиги пахтакорлари кўкламги экиш мавсумини пухта ҳозирлик билан кутиб олмоқдалар. Хўжаликнинг марказий устахонасида мавжуд техникаларни таъмирлаш ишлари қисқа муддатларда, сифатли ҳолда амалга оширилди. Шу кунларда 26 сеялка, шунча чопиқ мосламалари, 480 та барона, 13 та ҳайдов тракторлари тахт қилиб қўйилди.

Хўжаликда таъмирлаш ишларининг сифатини текширувчи комиссия тузилган бўлиб, унга тажрибали, касб мутахассислигини эгаллаган кишилар киритилган.

Устахонада ўз касбига меҳр қўйган таъмирловчилар оз эмас. Улардан бири 32 йиллик меҳнат фаолиятига эга бўлган Абдумалик Мансуров ҳамкасблари орасида ҳурмат-эътиборга молик. Техникаларни мавсумга ҳозирлашда унинг ҳам ҳиссаси оз эмас.

СУРАТДА: Абдумалик МАНСУРОВ.

Ш. АЛИМОВ суратга олган. (ЎзАХБОР).

Пахта, пилла, чорвачилик маҳсулотларининг харид нархлари ва пахта толасининг улгуржи нархлари яқингинада оширилган эди. Омад келса қўшалоқ бўлиб келар экан: куни кеча Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси шу маҳсулотларнинг харид ва улгуржи нархларини яна оширишга қарор қилди. Хуллас саноқли кун ичида пахтанинг харид нархи ва пахта толасининг улгуржи нархлари бир неча баробар оширилди. Бундай ўзгаришни деҳқонларимиз орзиқиб кутаётган эдилар. Шу муносабат билан мухбиримиз республика Қишлоқ хўжалиги вазирлиги пахтачилик бошқармасининг бошлиғи Р. НАЗАРОВга мурожаат этиб янгиликни шарҳлаб беришни сўради.

ПАХТА НАРХИ ОЛТИ БАРАВАР ОШДИ

— Аввало, пахта, пилла, чорвачилик маҳсулотларининг харид нархларини ва пахта толасининг улгуржи нархини ошириш тўғрисидаги республика ҳукуматининг қарори қишлоқ аҳли учун айни муддао бўлганини таъкидлаш зарур. У экиш-тикиш мавсуми арафасида турган деҳқонларимизнинг ғайратини оширди, эртанги кунга бўлган ишончни мустаҳкамлади. Мўл ҳосил етиштиришга сафарбарликни кучайтирди.

Республика бюджети жуда ночор бўлиб турган пайтда яна ўнларча миллиард сўм маблағ топиш, уни пахта харид нархларини оширишга сарфлаш осон кечмаганини англаб олиш қийин эмас. Бу тадбир қишлоқ хўжалигига зарур бўлган саноат моллари нарх-навосида бошбошдоқлик юз бераётган ҳозирги шароитда қишлоқ муаммоларини тўла ҳал этолмаса-да, анча вақтгача вазиятни юмшатади. Минерал ўғитларнинг баҳоси ўн-ўн беш баравар ошиб кетди. Ёнилғи, техника учун эҳтиёт қисмлар, полиэтилен плёнкалар, ёғоч, шифер, умуман барча зарур молларнинг нархлари ҳам бундан қолишмайди. Фақат деҳқончилик маҳсулотлари учунгина чекланган нархлар сақланиб қолди. Бу эса ишлаб чиқаришни ривожлантиришга тўғаноқ бўлаяпти.

Бундай вазиятда илмий-тадқиқот институтлари бирмунча сергак бўлишлари, бозор муносабатларини ҳисобга олган ҳолда пахтанинг харид нархини ошириш юзасидан Молия вазирлигига ўз вақтида аниқ-равшан таклиф киритишлари ва нарх сиёсатидаги бундай ўзгаришлар ҳаётий зарурат эканини исботлаб беришлари зарур эди. Акс ҳолда пахтакор хўжаликлар, сердаромад экинларни қидириб қолишлари ҳеч гап эмас. Тўғри, яқин орада ҳеч бир экин ишлаб чиқариш ҳажмию иқтисодий самарадорлиги, ташиш ва сақлаш учун қулайлиги, харидоргирлиги, бошқа жиҳатлари билан пахтага рақобатлаша олмайди.

Пахта хом ашёсининг харид нархи ўртача олти баробар ошди. Илгари тўртинчи тип толали биринчи нав хом ашёнинг ҳар тоннасига 3330 сўм тўланган бўлса, энди унинг нархи 19980 сўмга кўтарилди. Иккинчи навники 2685 сўмдан 17190 сўмга, учинчи навники 1800 сўмдан 10800 сўмга, тўртинчи навники 660 сўмдан 3960 сўмга етказилди.

Бешинчи тип толали хом ашёнинг ҳам нархлари шундай: агар илгари ҳар тонна биринчи нав хом ашё учун 3110 сўм тўланган бўлса, энди у 18660 сўмга сотилади. Пахтанинг бошқа навлари нархи ҳам шу тарзда ошди. Мен бу ўринда тўртинчи ва бешинчи тип толали навларни мисол қилиб кўрсатдим.

— Сир бўлмаса айтинг, нега айнан шу навларни тилга олдингиз!

— Чунки республикамиздаги пахта майдонларининг 90 фоизидан кўпроғига шу типларда тола берувчи навлар экилмоқда. Одатда бир гектар майдондан олинган жами ҳосилнинг 30 фоизи биринчи, 40 фоизи иккинчи, 20 фоизи учинчи, 10 фоизи тўртинчи навга тааллуқли бўлади. Шу ҳисоб-китобларга кўра тўртинчи тип толали хом ашёнинг ўртача харид нархи 15825 сўмни ташкил этади. Бешинчи тип толали хом ашё нархи эса 14350 сўм бўлади.

Бултур республика бўйича ҳар гектардан ўртача 27 центнердан ҳосил кўтарилган эди. Бундай ҳосилдорликда ҳар гектар пахтазор тола тўртинчи типга мансуб бўлганда 42714 сўм, бешинчи тип бўлганда 38744 сўм даромад келтиради. Бироқ кўпгина хўжаликлар гектаридан 30—35 центнердан ва ундан ҳам кўпроқ хирмон кўтармоқдалар, демак даромад ҳам шунга яраша гектар бошига 50 — 60 минг сўмга етиши ва ундан ҳам ошиши мумкин. Аммо бу нарх ҳам, даромад ҳам деҳқоннинг оғирини енгил қилиши амри маҳол. Чунки саноат моллари нархи ўн баравардан зиёд кўтарилди. Деҳқонлар бундай рақобатга дош бериши жуда қийин.

— Демак пахта нархини яна ошириш керак экан-да. Чунки нарх-навонинг охирида бўлгандан кўра олдида юрганлар кўпроқ ютмоқдалар...

— Чамаси бундан кейин етиштирилган ҳосилнинг катта қисмига пахтакорларнинг ўзлари нарх белгилашига аста-секин ўтиш мақсадга мувофиқ. Бу борада республикамизда шахсан Президентимизнинг ташаббуси билан жиддий қадамлар қўйилаяпти. 1992 йил ҳосилидан давлат режасига кирувчи хом ашёнинг қарийб олтидан бир қисми, режадан ташқари етиштирилган ҳосилнинг ҳаммасини хўжаликларнинг ўзлари эркин нархларда, хоҳласа жумҳурият ичкарисида, хоҳласа чет элларга сотадилар. Бу йўл изчил олиб борилишида республикамиз Президентининг агросаноат мажмуи қурултойида айтган йўриқлари муҳим омил бўлади. Бундан буён пахтакорлар ҳам сабзавоткорлар сингари етиштирилган ҳосилнинг кўпроқ қисмини ўзлари эркин нархларда сотадиган бўладилар. Лекин бунда рақобатга бардош бера оладиган сифатли маҳсулот етиштиришни эсдан чиқармаслик даркор. Бу эса ҳозирдаёқ хом ашё сифати ҳақида жиддий қайғуриш, чигит экишни оби-тобида бошлаш, уруғликни тупроқнинг ўз намига ундириб олиш, тўла гектарлар ҳосил қилишни тақозо этади.

Суҳбатдош: Н. ШАКАРОВ, «Халқ сўзи» мухбири.

РЎШНОЛИККА УМИД

УМИДЛИ дунё... Ноумид шайтон, дейдилар. Аммо инсон билан умидни алоҳида-алоҳида тасаввур қилиб бўлмайди. Улар бири иккинчисини тўлдирувчи олий ҳақиқат. У ҳамиша инсонни яшашга, ижод ва меҳнат қилишга оддийроқ айтганда бола-чақаларининг ризқ-рўзини яратишга, уларни асрашга даъват этади. Шу туфайли ҳам инсон яхши кунлар, яхши замонлар келиши умидида ҳамиша меҳнат қилиб келган, бундан буён ҳам уни бу фазилат тарк этмайди.

Мен бир оддий касб эгасиман. Агар хато айтаётган бўлсам муҳтарам ҳамкасбларим фикри ожизимни авф этгайлар. Етти авлод, етти пуштимизгача деҳқончилик билан шуғулланиб келишган. Шу жумладан тутдай тўкилиб, адойи тамом бўлган совет замонида ҳам ана шу касб орқасидан яхши-ёмондир, буюрган насибамизни териб еб улғайдик. Ёмон десам инсофдан бўлмас, ҳар ҳолда ҳозирги кунларимизга нисбатан дорил-омон замонлар эди. Аммо замон-замон бўлиб ҳур ва озод меҳнатга, ҳаётга чанқоқ бўлган одамзод табиатидаги курашчанлик устун келди. Истиқлол рўёбга чиқди. Рўй берган алғов-далғовли даврда умид яна жонимизга аро кирди. Тўкинчилик, мўл-кўлчилик замонларининг келишига ишонч умиди бизни меҳнат қилишга, яшашга ундамоқда. Дарвоқе, меҳнатсиз биз орзу қилаётган замонларни ҳеч ким лаганда тайёр ҳолда олиб келиб қўлимизга тутқазмайди. Бу ҳаммага кундуздек равшан. Гап меҳнатга муносабатни давр шамойилига қараб ўзгартиришда. Эндиликда ноз-неъмат яратишнинг усул ва услублари ниҳоятда ишбилармонликни, тадбиркорликни талаб қилишини ҳаёт тақозо қилмоқда.

Бунга яқинда бўлиб ўтган қурултойнинг иш якунлари, қурултой олдидан Президент бошлиқ ҳукумат аъзоларининг фермер хўжаликлари раҳбарлари билан бўлиб ўтган учрашудаги мулоқотлар ва мунозарали фикрларни мисол қилиб кўрсатиш мумкин. Ишбилармонлар учрашувида ҳамда қурултойда сўзга чиққанларнинг кўпчилиги техника, ёнилғи, заҳира қисмлари, ўғит нархларининг кун сайин ошиб бораётганлиги, қишлоқ хўжалигини танг аҳволга солиб қўйганлигини баён қилишди. Қишлоқ аҳолисининг турмуш даражасининг пастлашига бу албатта таъсир қилмаслиги мумкин эмас.

Шу ўринда мен баъзи рўзномаларда, радио, телевиденеида жамоа аъзоларининг ўртача ойлик иш ҳақи 700—800 сўмга тўғри келганлигини ибрат қилиб кўрсатилишига қўшила олмайман. Бозор иқтисоди даврида бу ҳеч қандай эҳтиёжни қондиришга лаёқатли эмас. Нима учун деҳқонларимизнинг 1,5—2 минг сўмдан маош олиш имкониятлари йўқ. Бор, албатта. Ҳар ҳолда бу даражада бўлмаса ҳам унга яқинлаштириш мумкин. Бунинг учун хўжаликдаги ортиқча сарф-ҳаражатларни пахтачиликнинг ҳисобига юклашдек эскича усулдан воз кечишимиз лозим. Хўжалик даромадининг кушандаси бўлган жамоа чорвасини ижарачи ва фермер хўжаликлари ҳисобига ривожлантирилиши мақсадга мувофиқ. Худди шунингдек, шу вақтларга қадар сабзавотчилик соҳасидаги зарарларни ҳам пахтачиликдан келган даромад ҳисобига ёпишга «устамон» раҳбарлар орамизда йўқ эмас. Аминманки, бозор иқтисоди бундай ҳаракатларга чек қўйиши, уларни тарбиялаши турган гап. Кўпгина илғор пахтакор хўжаликларда сабзавотчиликни ижарага топшириб тўғри йўлни танлашган.

Хўжалигимиз райондаги юқори ҳосилли жамоалардан бири ҳисобланади. 1336 гектар экин майдонининг 906 гектарига чигит экилади. Ўтган йили режа 115 фоиз бажарилди. Ҳосилдорлик гектар ҳисобига 43 центнерга етказилди. Пахтакорларимизнинг яратилган хирмондан оладиган улушлари оз эмас, албатта. Бироқ Президентимизнинг қурултой минбаридан туриб, деҳқончилик маҳсулотларининг, шу жумладан пахтадан олинган ялпи ҳосилнинг 15 фоизи ва режадагидан ортиқчасининг ҳаммаси хўжаликка берилиши тўғрисида айтганлари бизни ниҳоятда қувонтирди. Бунинг устига қишлоқ хўжалик маҳсулотлари харид нархларининг деярли икки ҳисса ортганлиги деҳқоннинг рўшнолик кўришига умид туғдирмоқда. Бу тадбирни деҳқон косасининг оқариши йўлидаги ташланган қадамлардан бири эканлигига ишонгинг келади.

Турсунбой МЎМИНОВ, Ғиждувон районидаги Абдухолиқ Ғиждувоний номли жамоа хўжалиги агрономи.

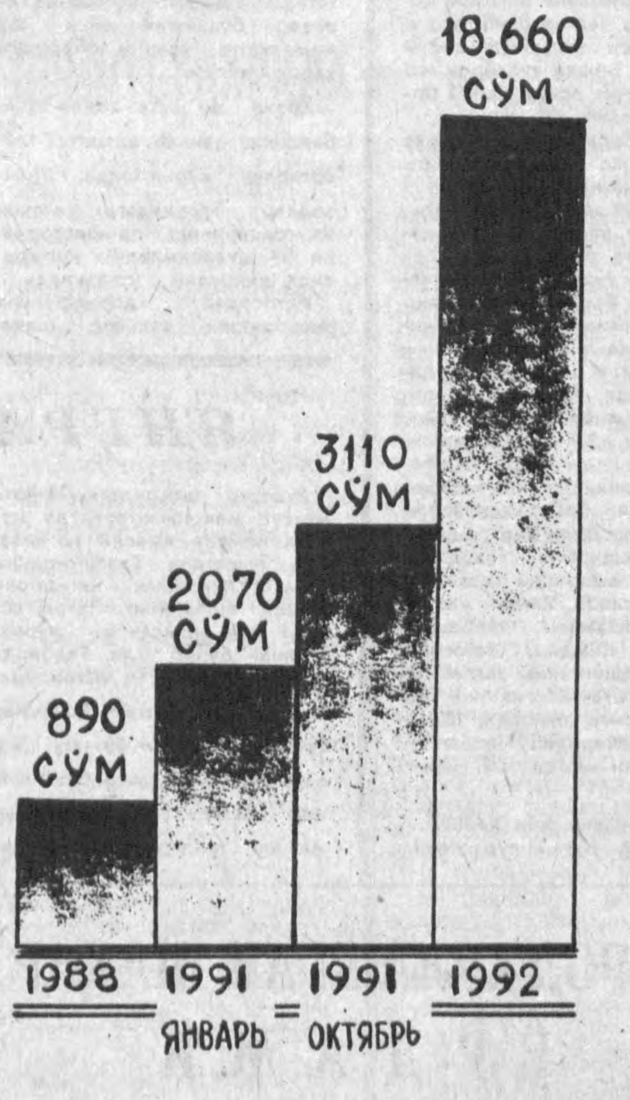

БИР ТОННА ПАХТА ХОМ АШЁСИНИНГ (5-ТИП, 1-НАВ) ДАВЛАТ ХАРИД НАРХИНИНГ ЎСИШИ.

ЯХШИ МОЛНИНГ НАРХИ БАЛАНД

ЯҚИНДА ишчанлик вазиятида бўлиб ўтган республика деҳқончилик-саноат мажмуи ходимлари қурултойининг таассуротлари узоқ вақт унинг иштирокчилари ёдидан кўтарилмайди. Сабаби—қурултой ҳақиқий маслаҳат кенгашига айланди. У ердаги гурунг кунлари олдимизда турган вазифалар, халқ хўжалиги соҳаларига кўланка ташлаган иқтисодий инқироздан тезроқ чиқиб олиш йўллари хусусида астойдил, атрофлича маслаҳатлашдик. Айниқса, Президентимиз Ислом Каримовнинг қурултойда сўзлаган нутқи, деҳқонлар билан деҳқончасига очиқ, самимий, аниқ далиллар асосида суҳбат қургани, баҳслашгани ҳаммани қувонтирди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг шу йил 30 март куни пахта, пилла, чорвачилик маҳсулотларининг харид нархларини ва пахта толасининг улгуржи нархларини ошириш тўғрисидаги қарори қурултойда республика раҳбарлари томонидан айтилган сўзларга ҳамоҳанг бўлди.

Ушбу анжуманда билдирилган фикр-мулоҳазаларнинг атрофлича, чуқур таҳлил этилиб, яна бир бор жиддий кўриб чиқилганлиги ва деҳқонларнинг адолатли талабларининг қондирилишига сўз берилганлигини ҳақиқий ўзбекона иш, деҳқончасига тантилик деб баҳолаш мумкин.

Негаки чорвачилик, пахта, пилла маҳсулотлари давлат харид ва улгуржи нархларининг оширилганлиги хўжалигимиз ва унга ўхшаган жамоалар фаолиятида ниҳоятда муҳим аҳамият касб этади. Бизда экин майдонлари чекланган. Бир неча йил мобайнида асосий топшириқлар бўйича режаларни бажариб келган бўлсак-да, ижтимоий-иқтисодий соҳалар ривожида орқадамиз. Ишлаб чиқариш воситалари, моддий негизлар талаблар даражасида эмас. Ўтган йиллари хўжаликка берилган етиштирилган маҳсулотни тасарруф этиш ҳуқуқидан фойдаланиб, эҳтиёжимизни бироз қондирдик. Асосий экинимиз пахта билан бир қаторда дон ва чорва озуқаси экинлари, картошка, полиз, сабзавот маҳсулотларидан олинган ҳосилнинг бир қисмини қўшни Тожикистон республикасининг Нов райони, Сирдарё вилоятидаги қатор хўжаликлар, ташкилот ва корхоналар билан ўзаро келишилган ҳолда қурилиш материаллари, саноат ва озиқ-овқат маҳсулотларига айирбошладик. Ўтган йили 680 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан ўртача 25 центнердан ҳосил олинди, 1.700 тоннага яқин хирмон яратилди. Пахта толаси харид нархларининг ўша пайтда қайта кўриб чиқилганлиги ҳам бизлар учун сезиларли таъсир кўрсатган эди. Эндиликда 1992 йил ҳосили учун бундай нархларнинг бир неча баравар оширилганлиги ҳар бир деҳқон, жамоа хўжалиги аъзосининг манфаатдорлигини, қизиқишини кескин кўтариб юбориши табиий. Унинг устига қурултойда айтиб ўтилганидек, тракторлар, пахта териш машиналари, ўғит ва бошқа қишлоқ хўжалиги моддий-техника воситалари нархларининг бирмунча жиловлаб турилиши йўлга қўйилса, янада ажойиб иш бўлур эди.

Маматқул ТОШМАТОВ, Бекобод районидаги «Коммунизм» жамоа хўжалиги бошқарувининг раиси.

ДЕҲҚОН МАНФААТИ

Ҳозир қишлоқ хўжалиги ходимларининг муаммолари болалаган пайт. Бозор иқтисодиёти деган балойи-азим уларни ҳам ташвишу саросимага солмоқда. Хўжалигимиз ҳудудида 16,5 минг киши истиқомат қилади. Икки ярим минг гектарга яқин экинзор мавжуд. Ҳар оилага салкам бир гектар экинзор тўғри келади. Одамларни кийинтириш, едириш, ичириш муаммоси бугунги кунда раҳбарнинг асосий ташвишидир.

Биз қурултойга катта ишончу умид билан тўпландик. Чунки бу анжуман республика раҳбарияти ва ҳукумати билан деҳқонларнинг, қолаверса, агросаноат комплекси ходимлари вакилларининг ўзига хос юзма-юз учрашуви, маслаҳати, ошкора мулоқотидир. Бунда жуда кўп муаммолар ўз ечимини топди. Бинобарин, республика ҳукумати қишлоқ хўжалигини устивор ривожлантириш йўлларини қидираяпти. Қурултойдан сўнг матбуотда эълон қилинган «Пахта, пилла, чорвачилик маҳсулотларининг харид нархларини ва пахта толасининг улгуржи нархларини ошириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг қарори бунинг ёрқин мисолидир. Бу муҳим қарор бозор муносабатлари шароитида колхоз ва совхозларнинг ишлаши учун зарур иқтисодий воситаларни вужудга келтиради, жамоаларнинг манфаатдорлигини кучайтиради.

Юсуфбой ҚОБИЛОВ, Боғот районидаги Наримонов номли колхоз бошқаруви раиси.

Давлат тили ҳақидаги қонун қандай бажарилмоқда?

ҒАФЛАТ—ҚАДР КУШАНДАСИ

Ўзбек тилига давлат тили мақоми берилганлиги хусусида катта йиғинларда, мажлисларда кўп марта сўз юритилади. Амалда эса ижобий ўзгаришлар жуда кам. Тўғри, дастлабки пайтларда жамоаларда ўзбек тилини ўрганиш курслари очилиб, мактабларда ўзбек тилини ўқитишга эътибор кучайтирилди. Кўпгина жамоалар, ташкилотлар ва муассасаларда иш юритиш ўзбек тилида олиб бориладиган бўлди. Хиёбонлар, маҳаллалар, кўчалар номи ўзгартирилиб, ўзбекчалаштирилди.

Афсуски бу борадаги ишлар ҳамма ерда ҳам кўнгилдагидек, деб бўлмайди. Масалан Тошкент вилоятининг Янгийўл районида давлат тили ҳақидаги Қонунга эътибор сусайтириб юборилган. Ушбу Қонуннинг бажарилишини назорат қилувчи комиссия бу муҳим масала билан жиддийроқ шуғулланмаётир. Ишлаб чиқилган кўпгина тадбирлар қоғозда қолиб кетмоқда. Халқ депутатлари Янгийўл район кенгаши қошидаги атамалар комиссияси фаолиятида юзакичилик, масъулиятсизлик, бепарволик ҳукмрон. Натижада давлат тили ҳақидаги Қонунни ҳаётга тадбиқ этишда қишлоқ ва қўрғон шўролари ҳам талаблар даражасида иш юритмаяптилар. «Коммунизм», «Ленинизм», «ССЖИ 60 йиллиги», «Партия XXI съезди», Калинин номли, Ленин номли жамоа хўжаликлари, Энгельс номли, Тимирязев номли давлат хўжаликларини янги, чиройли номлар билан аташнинг кези келмадимикан?

Район халқ таълими бўлимидаги зиёли ўртоқларга ҳам туртки керак шекилли. Чунки ҳанузгача Ильич, Ленин, Киров, Карл Маркс, Крупская, Энгельс, Лермонтов, «КПСС XXV сезди», Калинин номли мактабларни таниқли ўзбек зиёлилари, қаҳрамонлари ва адибларининг номлари билан аташ борасида бирор саъй-ҳаракат бўлаётгани йўқ. Бу ҳам ўқувчиларимизга «ибрат» бўлмаяптимикан?

Энди қишлоқ советларидаги аҳвол билан атрофлича танишсак, Куйбишев қишлоқ совети ўзига муносиб ном топмаган. Бу ҳудудда «Ленинизм», «Социализм», «Коммунизм», Стаханов, Фрунзе каби овулу улуслар мавжуд.

Ниёзбоши қишлоқ советида Калинин, Ильич, Гречко, А. Ортиқов қишлоқ советида эса Кирпичная, Фруктовая кўчалари, Москва, Наберенская, Авангард қишлоқлари номини ўзбекчалаштириш ҳеч кимнинг хаёлига ҳам келаётгани йўқ.

Районнинг «Эски Қовунчи» ва «Гулбаҳор» қўрғон совети ҳудудларида рус атамалари бўйича «рекорд» кўрсаткичга эришилган, десам муболаға бўлмас. Уларда ўзбекча номдаги кўчани топиш амри маҳол.

Шундай. Лўнда қилиб айтганда, ўзбек тилига Давлат тили мақоми берилгани ҳақидаги Қонун Янгийўл районида кўнгилдагидек бажарилмаётир. Бу, мустақил давлатга ҳурматсизлик, ўша давлат тилини эса менсимаслик эмасми? Агар ўз қадримиз, миллий ғууримиз учун ўзимиз қайғурмасак бошқа ким ҳам жон куйдиради? Энди қадримизни билайлик.

Зуҳра ҲАЙДАРОВА.

МАЪЮС НИГОҲЛАР

Автобусда кетаётганимда икки аёлнинг суҳбати қулоғимга чалинди.

— Тунов куни ишга бораётиб одамларнинг ғала-ғовурини эшитиб қолдим. Бир уйнинг ёнида 40 тача одам. Сабабини суриштирсам, тўпланганлар лом-мим демай қўл билан имо қилиб пастни кўрсатишди. Яқинроқ бориб кўзим тушди-ю ҳушимдан кетаёздим. 5—10 кунлик чақалоқни латтага ўраб юқоридан ахлатхона қувурига ташлаворишган экан. Гўдак латтани устида қонга беланганича ўлиб ётибди. Шундан буён ўзимга келолмайман. Одамларни нима жин урган ўзи? Ўша ер ютгурни топиб жазолашмайдими?

— Худобехабарни топишолмаса керак-да?

— Нимага тополмасин, 9 қаватли уйнинг бир йўлагида яшаса, 20—30 оила яшайди-ю қайси бири оғироёқ бўлиб юрганини билишмайдими? Одамларимиз бузилиб кетишган. Тўпланганлардан бири: «Тирик бўлганида чақалоқлар уйига элтиб берардик. Бечорагина, ўша ерда бир кунини кўриб кетармиди», — дейди.

Икки аёл кўзларининг ёшини арта-арта айтаётган гапларини эшитар эканман, баданимдан совуқ тер чиқиб, бутун вужудимга титроқ югурди. Кунлар, ойлар ўтиб бораяпти, лекин бу суҳбат ҳамон қулоғим остида жаранглаб турибди. Ёруғ дунёга бир назар ташлаш учунгина келиб кетган, қонга беланиб ахлатлар орасида ётган ўша жажжи инсон кўз ўнгимдан нари кетмайди.

...Болалар уйлари тўғрисида кўп эшитганман. Лекин чақалоқлар уйи етти ухлаб тушимга ҳам кирмаган эди. Шу боисдан бориб ўз кўзим билан кўришга жазм этдим.

...Чақалоқлар ёшига қараб турли хоналарга жойлаштирилганлар. Янги келганлар юқумли касали бор-йўқлиги текширилиб, камида 20 кун (карантинда) алоҳида туришаркан. Даволанишаётган болалар 3 ёшга тўлгач, болалар уйига тарқатилар экан.

Уриндиққа қатор ётқизиб қўйилган, кўзларини зўрға очиб атрофга олазарак тикилаётган, қўлчалари, нозик бармоқчалари секин пайпаслаб кимнидир, ниманидир излаётган мурғак болажонлар... Хонанинг бир четида тарбиячи аёл навбати билан кичкинтойларини бағрига босиб шишада сут эмизаяпти. Бошқа бири йиғлай бошлаган чақалоқнинг ёнига шошиб овутишга киришади, майин овозларда эркалайди. Қўғирчоқлардан турли товуш чиқариб завқлантиришга уринади. Бола эса бепарво. Ахир, табиат унга ота-она ато этган. У ўз онасининг бағрини қўмсайди. Мурғак гўдак, эҳтимол, фақат хаёлида, тушларида ўз яратганларини кўради. Ўшандагина кўнгли таскин топиб, завқланиб, онажонини қучгандек ёстиқни қучганча уйқуга кетади. Уларнинг бахтига яхшиям уйқу бор, яхшиям хаёл бор алдай оладиган, овута оладиган. Йўқса, билмадим, бундай жудолик, бундай азобларга жажжи юраклари бардош бера олармиди? Машаққатларни енгишга бардоши етармиди?

— Мана бу иккаласи «алкаш»ларнинг боласи, — дейди мени хаёллар оғушидан четга тортган чақалоқлар уйи бош врачи Л. А. Тянь. — Жасуржонимиз анча тетиклашиб қолди. Бир неча кун бизни қўрқитди. Мана ҳозир соғайиб қолаёзди. Ботиржонимиз ундан анча кейин келганди. Унинг даволаниши осон кечмоқда.

Алоҳида ётқизилган бу икки болага узоқроқдан кўзим тушгани учунми, нимагадир сезмабман: уларнинг кўз қорачиғи тинимсиз айланар, киприклари доимий ҳаракатда, бошлари тебраниб туради.

Кўз ўнгимга оғзидан сўлаклари оққанча стакану шишаларни ялаб-юлқаб бирин-кетин арақ, спирт, атирларни ўз танида эндигина жонлана бошлаган пахтадек юмшоқ боласининг устидан қуяётган она, баданига қайноқ сув теккандек типирчилаётган бола гавдаланди. «Ҳой жаллод, ҳой болакуш, хунхўр, ваҳший аёл, тўхта, ташла қўлингдагини», деган садо юрагимдан кучли вулқондек отилди-ю, бўғзимга келиб тиқилди. Портлаб кетаёздим. Ўзимни қўлга олиб Л. Тянь томон юзландим.

— Кечирасиз, миллатни тилга олиш одобсизлик ҳисоблanса-да, айтингчи, қайси бирига мансублари кўпроқ?

— Афсуски, ўзбеклари тобора кўпайиб бормоқда. Улар ҳозир ҳам 70 фоиздан ортиғини ташкил этишади.

— Қаерлардан келтиришаяпти?

— Туғруқхоналардан, бозорлардан, бекатлардан, вокзаллардан, ахлатхоналардан...

Оҳ, лаҳза лаззатининг қурбонлари, бахтиқаро, норасида болажонлар, сиз нима гуноҳ қилдингизки, оғир жазога маҳкумсиз?! Ёруғ дунёда кўз очиб кўрганингиз шу бўлдими?

Бу қандай онаки, ўзи томон талпинаётган, меҳрига, ҳаётбахш сутига ташна боласини ташлаб кетолдийкин! Бу не онаким, йўқ-йўқ, бу не қотилки, ўз нури дийдасини бағридан юлиб, ахлатга отолдийкин!..

Ўз қонидан, ўз жонидан яралган боласини зор қақшатиб, ўлар ҳолатга етказган ва эндигина очилган кўзларини қайта абад юмдирган оналарнинг ваҳшийликларидан ортиқроқ ваҳшийлик борми дунёда? Наҳот улар ҳеч қандай жазога лойиқ бўлмасалар? Ахир, динда ҳам, қонунда ҳам ҳар ким қилмишига яраша жазо олиши кераклиги айтилган-ку?! Нега энди амалда уни кўрмаяпмиз? Нега энди қилғиликни қилган ота-оналар эмас, заррача гуноҳсиз гўдаклар азоб чекишлари керак? Бу кетишда ким кафолат бера олади: вақти келиб республикамизда ҳозирги 13 чақалоқлар уйи 130 тага, 910 бола сони 9100 тага кўпаймаслигига! Бундай ҳолни қандай изоҳлаш мумкин? Бу атайин инсонийликка, келажагимизга сепилган оғуми? Юртим тарихида бўлмаган бу разолат уруғини ким сепдийкин, қаерда ундийкин?..

23-болалар уйидаги воқеа бир умрга қалбимда лахча чўғдек сақланиб, тафти оромимни бузади. Хаёлимдаги тасвирот ва акс-садо такрор ва такрор зарбини миямга ураверади. Сўроқлар ўрнини олаётган ундовлар эса тез орада қаторлашиб кела бошлайди.

Боғча ёшидаги болаларнинг туриш-турмуши ва уларга яратилган шарт-шароит билан танишиб чиқарканман, уларнинг нигоҳларидаги интизорлик изтироблари, меҳрга, эркалашга ташналикларини кўриб, хунобим ошиб бораётганди. Бу ҳам етмаганидек бошқа бир хонага кирганда термулиб турган болалардан бири «Дадам келдилар», «Дадажоним келдилар», дея жон-жаҳди билан менга томон отилди. Бошқалариям унга жўр бўлишиб, бир-биридан ўзишга интилиш бошланди. Каттакон даврада қолиб кетдим. Шовқин кучайиб баҳслашувга, тортишувга айланиб борарди... «Мени дадам, ўзимни дадажоним». «Йўқ сени дадангмас, мени дадам»... «Айтинг дадамлигингизни, айтсангиз-чи? Ўзимни дадажонимсиз-а?»

Мен нима қиларимни, нима дейримни билмай бутунлай карахтман. Ёнимдагиларнинг бошини силайман. Узоқдан чўзилаётган жажжи қўлчаларни қисиб қўяман.

Менинг ҳолатимга қараб 4—5 нафар бола билан турган Т. Миленкая етар энди дегандек болаларни четга тортиб, «йўқ, бу сизларнинг дадангиз эмас. Сизларнинг дадангиз эртага келади» — деган гаплар билан тинчлантиришга уринди. «Йўқ, сиз алдаяпсиз, дадам эртага келмайдилар, бошқа келмайдилар», дея қий-чув кўтарилди. Тарбиячиларнинг қаршилиги туфайли юракдан отилиб чиқаётган сўзлар охиригача айтилмай қолди. Маҳкам ушланиб турган қўллар катта кучга дош беролмай ажрала бошлади. Қалбдаги ўкинч, дард-аламлар яна бир бор хуруж қилди-ю...

Мен шунда ҳаётимда биринчи бор ўзимга берилган саволнинг жавобини билсам-да, на «ҳа», на «йўқ» дея олдим. Ахир, нима ҳам дердим? Қани энди ўша фурсатда фарзандфуруш, тошбағир дадаларини учрата олсам... Қани энди ўшалар ҳам болалигига қайтиб шуларнинг даврасига қўшилсалар-у ота-она дийдорига интиқлик азобини бир оз бўлса-да бошларидан ўтказишса.

Шу воқеа-ҳодисалар тўғрисида ўйлаб юрганимда 9-болалар уйи директори Шоира Шокирова билан бўлган мулоқот асабларимни бирмунча юмшатди.

— Тўғри, айримларнинг ота-оналари тўғрисида ҳар қанча ёмон гап айтилса, салбий фикр билдирилса арзийди. Бироқ имкониятсизликдан, муҳтожликлардан боласини ташлаб кетганлар борки, уларни айблаш, жазо қўллаш ўрнига жароҳатли кўнгилларини даволаш, ёрдам кўрсатиш чораларини кўриш лозим. Масалан, ўтган йил ёз кунларининг бирида ташқарида ўтиргандик. Дарвоза ортидан боланинг қаттиқ йиғиси эшитила бошлади. Борсак, 3—4 ёшлар атрофидаги 1 қиз ва 1 ўғил бола чинқираб йиғлаб турибди. Вазиятни тушунгач, ичкарига олиб кириб болажонларимиз қаторига қўшдик. 12 кундан кейин онаси келди. Ранглари сўлғин. Йиғлайвериб кўзлари шишиб кетган. Бизларнинг ёнимизда ҳам арзи ҳол қила туриб ўзини тута олмайди. Онанинг ўзи 30 ёшлар атрофида. Эри бахтсиз ҳодиса туфайли ҳалок бўлган, аёл 4 та ёш боласи билан қолган экан. Елиб-югуриб 2 тасини боғчага жойлаштирибди-ю 2 тасининг иложини тополмабди. Уйида қарайдиган одами йўқ. Ишламаса бўлмаса. Нима қилишини билмай боши қотиб юрганида қўшнилари бу ернинг адресини бериб кўп мақташибди. «Мен аҳмоқ ўшаларнинг гапига кириб, икки боламни — икки кўзимнинг нурини ташлаб кетибман-а. Уйга бориб жинни бўлаёздим. Нима бўлса бўлар. Болаларимни олиб кетаман», — деб куюниб гапирди. Биз унга «Истаган вақтингизда олиб кетишингиз мумкин. Ана, кириб кўринг. Болангиз соғ-саломат. Тенгдошлари билан чопқиллаб ўйнаб юришибди. Ҳозирча ўзингизниям, болаларингизниям қийнамай вақтинча қўйиб кета турганингиз маъқул бўлса керак», — деб маслаҳат бердик. Болаларини кўриб, анча гаплашиб ўтиргач, яхши парваришланаётганидан кўнгли тўлиб, вақтинча қолдириб кетадиган бўлди. Бухородек жойдан бир неча марта Самарқандга қатнаб болаларини кўриб кетди. Ўқиб беришимизни илтимос қилиб тез-тез хатлар ёзиб турди. Мана охирги хати. Ўтган ҳафта олгандик. Бошқа қулайроқ иш топибди. Яқин орада келиб болаларини олиб кетмоқчи...

Қаерга бормай, ўша меҳрга ташна маъюс нигоҳлар менга термулганча нажот кутиб туришганга ўхшаб туюлаверади. Саволомуз қарашлардан кўзимни четга олиб ўзимни бепарводек кўрсатишга уринаман, лекин бефойда. Нимадир дейишга, нимадир қилишга интиламан, лекин начора...

Минг қатла шукрларким, замон ўзгарди. Тилим калимага келиб, беихтиёр шивирлай бошладим: «Қўйинг, болажонлар, ўксинманг. Ахир, ота-боболарингизнинг инон-ихтиёри ўзидамасди. Тобеликда топталиб бўлдик. Энди биз мустақилмиз! Энди биз озодмиз! Туркистон осмонида яна меҳр қуёши порлади. Унинг тафти музлай бошлаган қалбларни эритаётир. Кимдир хатосини, кимдир адашганини англаётир. Тез орада ота-онангиз яна сизни ўз бағрига олишади. Болалар кўз гавҳаридек асралган, эъзозланган юртда яна қувнаб яшайсиз...

Абду Раҳим ибн ХАЛИЛ.
Муаллиф олган суратлар.

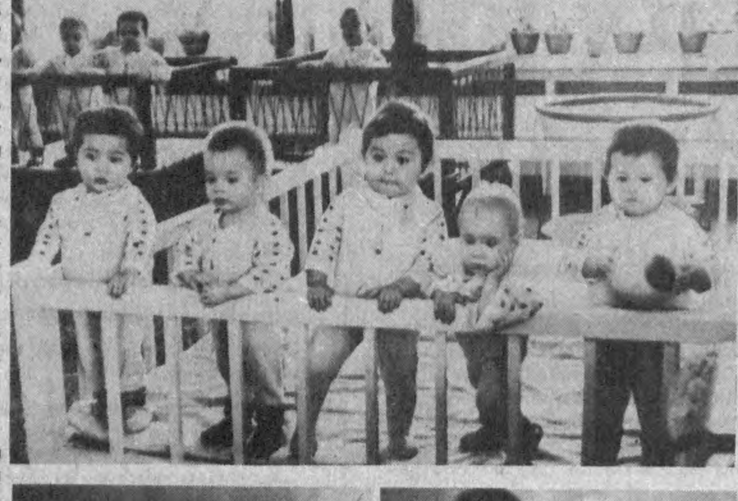

Водийларни аёв кезганда...

«ХАЛҚ СЎЗИ» МУХБИРЛАРИ ХАБАР ҚИЛАДИЛАР.

Р. ИРИСОВ:

НАМАНГАН. Вилоят нефть маҳсулотлари бошқармаси жойлардаги айрим шохобчаларни уруш ва меҳнат ногиронлари учун ихтисослаштирди. Бундай ёнилғи қуйиш бекатларидан фақат фахрийларгина фойдаланадилар. Яқинда Наманган шаҳри ва райони чегарасидаги Эшобод участкаси ёнилғи қуйиш шохобчасидан ҳам улар учун алоҳида жой ҳозирланди. Ундан Наманган райони ҳудудида яшовчи фахрийлар баҳраманд бўлишаётир.

* * *

УЙЧИ. Охунбобоев номли жамоа хўжалигида Наманган мебель фабрикасининг 4-цехи очилди. Кичик корхонага етарли асбоб-анжом келтирилди. 20 нафар йигит иш билан таъминланди. Улар ҳар ойда 50 жуфт диван-каравот ишлаб чиқаришаётир.

Р. КАРИМОВ:

ЎШ. Қирғизистон газчилари «Ўзбектранс» ишлаб чиқариш бирлашмаси билан шартнома туздилар. Ушбу шартномага мувофиқ келгусида Ўшда ўзбекистонлик мутахассислар ёрдамида янги газ қувурлари ётқизиладиган бўлди.

* * *

Шаҳар транспортида йўлкира 50 тийин бўлиб қолгандан буён автобус ҳайдовчилар чипта олиш учун 1 сўм узатган йўловчиларга қайтим ўрнига икки қутидан гугурт беришмоқда. Чунки бундан сал аввалроқ шаҳар автобусларида беш тийинлик талон системаси бекор қилинган эди. Устига устак, чақалар ҳам охирги пайтда муомаладан йўқолиб кетди.

Қизиқ, гугуртлар ҳам тугаб қолса-чи? Ҳайдовчилар унда йўловчиларга қайтим ўрнига нима беришар экан?

Г. МАТЁҚУБОВА:

НУКУС. Дорилфунуннинг биология куллиётида эколог мутахассислар тайёрлайдиган бўлим очилди. «Орол» экологик маркази ва бошқа муассасаларда ишлай оладиган, махсус маълумотли мутахассис — экологлар йўқлиги кўпчиликни ташвишлантираётганди. Ҳозир дастур тайёрланаяпти. Янги мутахассислик ўрта мактабларда ўқувчилар орасида ташвиқ қилинаяпти.

* * *

ТАХИАТОШ. Шоли оқлаш жараёнида ҳосил бўлган чиқиндидан озуқабоп омихта ем тайёрланди. Бу хайрли ишни дон маҳсулотлари комбинатининг бир гуруҳ мутахассислари тажриба қилиб кўришганди. Натижаси ҳаммани қувонтирди. Мутахассислар таъкидлашларига қараганда, бу ем билан бўрдоқига боқилган қорамоллар кунига бир килограммгача семираркан.

ДЎСТЛИК АТЛАСИ

ДЎСТЛИК районидаги Ленин номли давлат хўжалигида атлас тўқиш цехи иш бошлади. Унга наманганлик уста Исмоил ака Қобилов раҳбарлик қилмоқда. Ҳозир корхонада ишлаётган ўн чевар кунига 5—6 метр сифатли атлас тўқишмоқда.

Бўрибой НОРҚУЛОВ.

ЯНГИ ТАНГА ЧИҚАРИЛАДИ

МОСКВА, 31 март. (РАТА—ТАСС). Россия Федерациясининг марказий банки А. Невскийнинг Чуд кўлидаги ғалабаси 750 йиллиги муносабати билан 1992 йил 2 апрелда 3 сўмлик эсдалик тангани муомалага чиқаради.

Чиқарилаётган танга қонуний тўлов воситаси ҳисобланади ва ёзиб қўйилган қиймати билан бирга барча турдаги тўловларга ҳеч қандай чекловларсиз қабул этилиши мажбурийдир.

ҲАЙИТ НАМОЗИГА — ТУРКИЯДАН САМАРҚАНДГА!

Наврўз айёми кунлари Олмаотада бўладиган конференцияга таклиф қилинган Туркия фуқароси, «Шарқий Туркистон» жамиятининг президенти, генерал Ризо Бекин икки кун Тошкентда меҳмон бўлди. Эски, янги Тошкентни, бозорларимизни бориб кўрди.

— Бозорларингиз жаннатдай, — деди Ризо Бекин, — ҳамма нарса бор. Ҳўл меваларни айтмайсизми! Одамларнинг юзида қувонч.

— Қандай қувонч?

— Менингча, озодлик тотининг қувончи. Менга Эски Тошкентнинг маҳаллалари Она Дўлини эслатди. Бу ерда Туркияда бир неча бор учрашган қардошларим Нурали Қобул, Тоҳир Қаҳҳорни кўриб янада хурсанд бўлдим.

Биз Ўрта Осиё эмас, Туркистон, деймиз. Туркистон турк дунёсининг, туронлар маданиятининг марказидир. Шу сабабли биз ҳамиша шу юртга талпинамиз. Агар билишни истасангиз, сизлар озодликка чиққанларингизни билиб, биз сизлардан ўн карра ортиқ қувондиқ. 19 март куни Анқарада бўлиб, Туркистонга юз минг тонна буғдой жўнатилаётганини эшитиб, яна қувондим.

Менинг ўзимга келсак, 1935 йили, у пайт ёш бола бўлганман, 15 оила шу ердан Қобул орқали кўчиб кетганмиз.

Бизда Менгзат Ёлчитош деган миллиётчи профессор бор. Ўшанинг ташаббуси билан рўза ҳайити намозига Туркиядан Тошкентга, Самарқандга уч киши келмоқчимиз. Имом Исмоил Бухорий мачитида намоз ўқиймиз. Аллоҳ бизни ўша кунларга етказсин.

Абулқосим МАМАРАСУЛОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЎҚИШ УЧУН ХОРИЖГА

Ўзбекистон раҳбарияти бозор муносабатларига аста-секин ўтаётган республика иқтисодиётининг келажаги ҳақида ўйламоқда. Хўжаликни шу тарзда уюштиришнинг турмуш тарзи ва анъаналари жиҳатидан Ўзбекистонга энг яқин бўлган Туркия модели танлаб олинди. Шу сабабли Тошкент давлат иқтисодиёт дорилфунуни Ўзбекистон иқтисодиётининг бўлажак раҳбарлари катта бир гуруҳини тобора диққат-эътиборга сазовор бўлаётган айни шу мамлакатга ўқишга юборишга қарор қилди.

Ҳозир энг истеъдодли талабаларни танлаб олишга тайёргарлик кўрилмоқда. Номзодлар Туркиядаги етакчи илмгоҳларнинг профессорлари ва муаллимлари иштирокида синовдан ўтказилади.

Иқтисодиёт дорилфунуни ректорининг халқаро алоқалар билан шуғулланувчи муовини, иқтисод фанлари доктори, профессор К. Х. Абдураҳмоновнинг маълум қилишича, танлов якунлари юзасидан саралаб олинадиган 300 га яқин киши Туркия илмгоҳларининг талабалари бўладилар. Бу илмгоҳлар орасида Анқара дорилфунуни, Измирдаги «Докуз», Истанбулдаги «Мармара», Бурсадаги «Улудас» дорилфунунлари бор.

Танлаб олинган номзодлар ёзги таътил вақтида Тошкентда турк тилини ҳафсала билан ўрганадилар, кузда эса дўст мамлакатда ўқишни бошлайдилар. Улар Туркияда бозор иқтисодиёти, ишбилармонлик, ижтимоий бошқарув, менежмент стратегияси ва тактикасини ўрганадилар.

(ЎзА мухбири).

ЯНГРА, СОЗИМ

Бухоро шаҳридаги 24-ўрта махсус мактаб-интернатда мусиқа илмини амалий ва назарий жиҳатдан ўзлаштиришга ҳаракат қилаётган иқтидорли ўқувчи ёшларнинг «Янгра, созим» деб номланган кўрик-танлови бўлиб ўтди. Тадбирда ўн икки талаба ўз истеъдодини намойиш этди. Ҳакамлар ҳайъати биринчи ўринни қашқар рубобида жозибали куйлар чалган 7-синф ўқувчиси Акмал Аннақуловга беришни лозим топди. Иккинчи, учинчи ўринлар XI-синф ўқувчиси Ўлмас Турдиев, 10-синф ўқувчиси Равшан Маҳкамовга насиб этди. 9-синфда таълим олаётган Азиз Шукуров эса рағбатлантирувчи мукофот билан тақдирланди.

Кўрик-танлов ғолибларига эсдалик совғалари топширилди.

Акбар ҲАЙДАРОВ,
ўқитувчи.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР !

БЕНЖАМИН ФРАНКЛИН ФЕЛЛОШИП ПРОГРАММ

Бенжамин Франклин Феллошип программ учун тўлдирилган ариза-анкеталар Тошкент шаҳар, Чилонзор кўчаси, 55- уйда жойлашган АҚШ элчихонасида қабул қилинади.

Қабул учун қуйидаги муддатлар белгиланган:

Апрелнинг 1—3 кунлари соат 13 дан 17 гача, 6—10 апрель кунлари эса соат 9 дан 12 гача ва соат 13 дан 17 гача.

Қўшимча маълумотлар учун Олмаота шаҳридаги Бенжамин Франклин Сколаршип марказига қўнғироқ қилишингиз мумкин: (3272) 61-13-14.

Аризалар 10 апрелдан кейин қабул қилинмайди.

ЯНГИ МАСАЛЛАР

НАФ ИЛИНЖИ

Тўйга, денг, келди бир қуш бурун одам,
Келгандай бўлди нақ хушрўйи олам;
Таъзим этдиларки мажнунтол қадар,
Бундайин қилмаслар келса пайғамбар.
Нечалар чеҳраси чўғдайин чақнаб,
Тўрга ўтказдилар ардоқлаб, алқаб.
«Во, ажаб, ким экан бу зот, бу жаноб!!»
Дегандим, тўйбоши қайтарди жавоб:
«О, иним, каттага яқинмиш бу зот;
Қадрдон, бир-бири биланмиш авлод.
Борди-келдилари қуюқмиш жуда,
Ҳатто бир-бирига суюкли қуда.
Аллаким қайдадир деганмиш шундоқ,
Шундан бери кўплар уни билиб тоғ,
Қилар бўлдилар хўб иззату икром,
Намози жумада бамисли имом.
Ахир, у каттанинг яқин одами,
Зарурат туғилса, тегкай ёрдами».

Ким наф илинжида сўзидир сучук,
Бил уни елкангда дахмаза — бир юк.

ҚЎЗАХГА ДАХЛДОР

Сўнгги масканим ҳам соз бўлсин, дея,
Номимга, шаънимга мос бўлсин, дея,
Пул исин хуш кўрар, мил-мил Порахўр
Карт жойдан ўзига тайёрлатди гўр,
Гўрки, нақш ялтирар ҳар бир ғиштида,
Ҳайрат уйғотади кўрган кишида;
Баайни ер остин қаеридай кўркам.
«Хўш, қалай, кам-кўсти борми-а, жўрам!»
Деди у элдошин учратиб ногоҳ.
Элдоши уҳ тортди уюбон қабоқ:
«Билки, бу гўшага мурданг келган кун,
Йитгай бу гўшанинг кам-кўсти бутун».

ДАҲШАТ

Билгичдан сўради жулдур тўн Қашшоқ:
«Бу юртда ўғрилар йитгуси қачон!»
«Йитмагай, агарким ҳар юртда ҳамон —
Ўғрилар дўкайлар ила ҳамтовоқ».

Ямин ҚУРБОН.

БИРОДАРЛАШГАН ШАҲАР ЁРДАМИ

АМЕРИКА Қўшма Штатларининг Сиэтл шаҳри Тошкент билан биродарлашганига деярли кўп бўлгани йўқ. Шу вақт ичида дўстлик ришталари мустаҳкамланди. Ҳозир Сиэтл фуқаролари тошкентликларнинг иқтисодий таназзул исканжасига тушиб қолганликларини яхши билишади. Шу боис улар қўлларидан келганча инсонпарварлик ёрдами кўрсатишга ҳаракат қилишаяпти.

Ўтган куни Сиэтлдан Тошкентга учиб келган самолёт бортида катта миқдорда дори-дармонлар, озиқ-овқат маҳсулотлари, бир марта ишлатиладиган жарроҳлик қўлқоплари, тиббиёт ускуналари келтирилди. Юкларни қабул қилиб олган ишчи гуруҳи дарҳол уни эгаларига етказишга киришди. Ёрдам шаҳарнинг 6-, 15-, 17-, 5-болалар, 2-сил касалликлари шифохоналарига топширилди. Турли касалликларни аниқлаш ва даволашда қўлланиладиган асбоб-ускуналар бўлимларга тарқатилди. Бундан ташқари биродарлашган шаҳардан асбоб-ускуналарни ўрнатиш ва ундан фойдаланишни тошкентлик ҳамкасбларига ўргатадиган мутахассислар ҳам ташриф буюришди. Ҳозир улар дастгоҳларни созлашга киришдилар.

Гуруҳ раҳбари Харднард Жоржнинг айтишига қараганда, ҳайрия тадбирида Сиэтл шаҳридаги барча шифохоналар, тиббий корхоналар қатнашган. Дори-дармонларни сотиб олишда сиэтлликлардан ташқари Вашингтон фуқаролари ҳам фаоллик кўрсатишибди. Шундай қилиб, Тошкентга 1 миллион долларлик ускуналар келтирилибди.

Т. ИСМАТИЛЛАЕВ.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси ҳузуридаги «Узплодоовошчпром» концернига қарашли «Плодоовошч» лойиҳалаш-технология бюроси жамоаси бюронинг бош директори Х. А. Муҳамедовга опаси

Ўлмасхон УСМОНОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

«Бўржар», «Миришкор» бирлашмалари ва «Сервеко» қўшма корхонаси жамоалари «Сервеко» қўшма корхонасининг Тошкентдаги филиали бош директори Б. А. Сайдазимовга отаси

Акобир САЙДАЗИМОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Анвар ЖЎРАБОЕВ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй

Индекс: 64608. Буюртма Г—86.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. 100000 нусхада чоп этилади. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди: 23.00. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12